

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Människor under konstruktion?

En kvantitativ studie om sexuella trakasserier i skolmiljön

Benedicte Artman & Nathalie Carlsson

Kandidatuppsats SOPA63 VT 2016
Handledare: Anna Tegunimataka

Abstract

Authors: Benedicte Artman och Nathalie Carlsson

Title: People under construction? A quantitative study of sexual harassments in the school environment

Supervisor: Anna Tegunimataka

Assessor: Lars B Ohlsson

The aim of this study was to investigate and compare the way girls and boys in the ninth grade of Swedish compulsory school in three cities in Skåne county, perceive events in their school environment that can be defined as sexual harassments, where either themselves or others were subjected to these harassments and their experiences of said events. A quantitative method was used in order to examine the two hypotheses that were as follows: those identifying themselves as girls notice more situations that could involve sexual harassments than those identifying themselves as boys, and those identifying themselves as girls perceive situations that could involve sexual harassments in a more negative manner than those identifying themselves as boys. To be able to examine the hypotheses, emails were sent to the headmasters of 29 different schools including 1787 ninth grade students in the cities of Hässleholm, Lund and Landskrona, with an inquiry to come to their schools and perform our study. In total, 175 questionnaires were collected, whereas 171 of them were used in the charts and the analysis. The result showed that in general girls noticed more situations that could involve sexual harassments than boys did, but some results were weaker than others. The result also showed that there was a minor difference in general between boys and girls, concerning how they perceived situations that could involve sexual harassments, but that in each case there was a slightly bigger proportion of the girls that thought the presented events felt unpleasant. Consequently, none of the hypotheses could neither be proven nor rejected.

Key words: sexual harassment, school environment, social constructivism, gender

Förord

Vi vill tacka alla elever som ställde upp och hjälpte oss med vår enkätinsamling, samt deras lärare som gav oss möjligheten. Vi vill också tacka Anna Tegunimataka för handledning och stöttning, samt Lisa Wallander för pedagogiska förklaringar.

Vi vill även tacka varandra för en fantastisk tidsplanering och en fin tid ihop under arbetet med denna uppsats.

Benedicte Artman och Nathalie Carlsson

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Problemformulering.....	5
2. Syfte och frågeställningar	8
3. Kunskapsläge	8
4. Teoretiska utgångspunkter	12
4.1 Socialkonstruktivism.....	12
4.2 Feministisk teori.....	14
4.2.1 Görande av kön.....	14
4.2.2 Maktordning.....	15
5. Hypoteser	17
6. Metod	17
6.1 Metodmässiga överväganden, förtjänster och begränsningar.....	17
6.1.1 Kritik mot kvantitativ metod.....	18
6.1.2 Fördelar med kvantitativ metod.....	19
6.2 Metodens tillförlitlighet.....	20
6.3 Urvalsanalys.....	21
6.4 Bortfallsanalys.....	22
6.5 Enkätens konstruktion.....	22
6.6 Bearbetning av data.....	25
6.7 Etiska överväganden.....	27
6.8 Arbetsfördelning.....	28
7. Resultat och analys	28
7.1 Kartläggning.....	28
7.2 Erfarenheter och uppmärksammande av sexuella trakasserier i skolmiljön - jämförelse utifrån kön.....	32
7.2.1 Analys av erfarenheter och uppmärksammande.....	35
7.3 Tolkningar av beteenden i skolmiljön - jämförelse utifrån kön.....	38
7.3.1 Analys av tolkningar av beteenden.....	43
8. Slutdiskussion	45
8.1 Sammanfattning av resultat.....	45
8.2 Avslutande diskussion.....	46
9. Litteraturlista	48
Bilaga 1: Mail om förfrågan	51
Bilaga 2: Enkäten med introduktionsbrev	52

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Ungefär 1700 dagar av ens liv spenderas i grundskolan (Skolverket, 2013), och under de nio åren utvecklas och formas människor från barn till ungdomar, och till de personer de sedan ska komma att vara när de går ut i det fortsatta livet (Larkin, 1994; Barlebo Wenneberg 2001, s. 12-13). Skolmiljön med de människor, beteenden och klimat den innehåller, påverkar en på både det ena och det andra sättet. Även beteenden som i vuxenvärlden inte skulle accepterats, tillåts normaliseras och bli vardag i skolmiljön. Exempel på detta är sexuella trakasserier och kränkningar, och det kan på grund av normaliseringen av dessa vara så att eleverna själva inte tycker det är så allvarligt när de befinner sig mitt inne i det i skolmiljön (Odén & Grände 2007, s. 123-124). Detta på grund av att det är ett beteende som blivit en naturlig del av interaktionen mellan könen, och därför gör det svårt att särskilja vad som är sexuella trakasserier och vad som endast är ett typiskt beteende utifrån könsrollerna (Larkin, 1994).

I lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever, §2, beskrivs sexuella trakasserier som "ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet och är av sexuell natur". I material från Brottsförebyggande rådet definieras sexuella trakasserier ytterligare:

Sexuella trakasserier definieras som kränkningar av sexuell natur som kränker ett barns eller en elevs värdighet. Det kan till exempel handla om sexuell jargong eller annat kränkande språkbruk, pornografiska bilder, ovälkomna sexuella anspelningar eller kommentarer, blickar och gester, tafsande eller annan ovälkommen beröring av sexuellt slag, ryktesspridning, ovälkomna förslag eller krav på sexuella tjänster. (Odén & Grände 2007, s. 128).

Ett antal rapporter visar på att ovan beskrivna händelser inte är ovanliga i skolan. Ett svenskt exempel är Friendsrapporten från 2015, där 7899 elever i högstadiet tillfrågats om de blivit utsatta för sexuella trakasserier av någon elev på skolan. I rapporten framkommer att 13 procent av tjejerna och 8 procent av killarna i

högstadiet har blivit det under det senaste året (Stiftelsen Friends 2015, s. 11). I en studie av skolungdomars erfarenheter av sexuella trakasserier i klass 7-12 i USA, framgår det att nästan hälften av ungdomarna upplevt sexuella trakasserier i skolan under det senaste året (här inkluderas både erfarenheter av att bli sexuellt trakasserad, se någon annan bli det, och att själv vara den som utsätter en annan). Det framkommer också att killar utsatte andra för sexuella trakasserier mer än vad tjejer gjorde, och att en tredjedel av tjejerna och en fjärdedel av killarna bevittnat sexuella trakasserier under det senaste året - varav hälften upprepade gånger (Hill & Kears 2011, s. 2-3). En annan studie som också är gjord i USA, där strax över 18.000 high school-elever har svarat på en enkät om erfarenheter av att vara offer respektive förövare gällande sexuella trakasserier i skolan de senaste tolv månaderna, visar att 30 procent av eleverna varit utsatta. Fördelningen mellan tjejer och killar var att 37 procent av de svarande tjejerna och 21 procent av de svarande killarna utsatts. Andelen förövare i undersökningen visade sig vara 8,5 procent av de svarande, vilket innebär att 5 procent av tjejerna och 12 procent av killarna utsatt någon annan (Clear et al. 2014, s. 1208-1213). Båda dessa studier visar att tjejer utsätts för sexuella trakasserier i skolan i större utsträckning än vad killar gör.

En studie som jämför konsekvenserna för elever som utsatts för mobbning respektive sexuella trakasserier, visar på att engagemanget, prestationerna och resultaten i skolan försämrats i högre grad för de som utsatts för sexuella övergrepp jämfört med de som utsatts för mobbning (Gruber & Fineran 2016, s. 112). Enligt Ormerod et al., får upprepade erfarenheter av sexuella trakasserier negativa konsekvenser inte bara för barnets välmående, utan även mer indirekt genom skapandet av ett klimat där elever upplever det som att lärare och skolpersonal tolererar och tillåter sexuella trakasserier (Gruber & Fineran 2016, s. 128). Även Hills och Kears studie (2011, s. 2) tar upp en liknande konsekvens, nämligen att en miljö där sexuella trakasserier tillåts pågå både minskar trygghetskänslan bland elever samt normaliserar beteendet. Som synes ovan visar både Grubers och Finerans (2016, s. 128) och Hills och Kears (2011, s. 2) studier på att de elever som utsätts för sexuella trakasserier bl.a. presterar sämre och känner sig mindre trygga i skolan. I en artikel skriven av Joyce (2015, s. 185-186)

tas resultat av Samdal et al. upp, som visar på att känna trygghet i skolan är en viktig förutsättning för att också känna tillhörighet där. Detta är i sin tur en viktig faktor för en hälsosam utveckling hos ungdomen (ibid.). Grubers och Finerans (2016, s. 128) studie visar hur tydligt det är att sexuella trakasserier leder till ett sämre psykiskt mående, och tar upp hur detta då både blir en fråga för skolorganisationen då det handlar om skolmiljön, men att det också handlar om ungdomars psykiska hälsa. Därmed är det inte bara ett problem för skolan utan även för socialt arbete både i och utanför skolvärlden.

Vi funderar på om det finns en skillnad mellan vad man som tjej eller kille uppfattar av händelser i skolmiljön, både de som riktas mot andra och en själv. Om normaliseringen av beteenden i skolmiljön gör att man inte inser att det man gör eller utsätts för faktiskt är sexuella trakasserier, kanske det även bidrar till att man inte reagerar på att det rådande mönstret skulle vara negativt för någon. Det vi är intresserade av att undersöka är därför hur man som kille eller tjej tolkar olika situationer där beteenden som skulle kunna definieras som sexuella trakasserier ingår. Om vi låter ungdomar ge sin tolkning av sådana situationer utan att benämna dem som sexuella trakasserier, kan vi eventuellt bredda begreppet för eleverna, för att också kunna inkludera situationer som eleverna på grund av normalisering inte ser som sexuella trakasserier. Vi tror nämligen att det finns en skillnad mellan att fråga någon om den har utsatts eller utsatt någon för sexuella trakasserier, eller att fråga om en specifik händelse som inte uttalas som sexuella trakasserier och kanske är vardaglig utan att det reflekteras över att det skulle kunna vara negativt för någon. Vi vill även se om det är så att killar och tjejer har olika bild av vad som händer i dessa vardagliga situationer. Eftersom att tjejer oftare är de som är utsatta och killar oftare är de som utsätter (Hill & Kearn 2011, s. 2-3; Clear et. al. 2014, s. 1208-1213), är vår tanke att tjejer lever i en större medvetenhet om potentiella hot, än vad killar gör. Kan det vara så att man som tjej eller kille, utifrån den sociala verklighet man lever i – tolkar situationer på olika sätt, där den ena kan se det som en negativ situation medan den andra inte gör det?

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att bland niondeklassare i tre skånska städer utforska och jämföra hur tjejer och killar uppfattar händelser som kan definieras som sexuella trakasserier, utförda gentemot sig själva och andra i skolmiljön, och deras erfarenheter av dessa.

- Hur ser tjejers och killars erfarenheter av händelser som kan definieras som sexuella trakasserier i skolmiljön ut?
- Finns det några skillnader mellan tjejers och killars sätt att tolka och uppfatta givna situationer? Hur ser dessa skillnader i så fall ut?

3. Kunskapsläge

I sökandet efter material till kunskapsläget har databasen LUBsearch och bibliotekskatalogen LOVISA vid Lunds universitet använts. Sökorden har framför allt varit ”sexual harassment”, ”school”, ”adolescents”, ”gender”, ”socialkonstruktivism” och ”feminism”.

År 1994 gjordes en studie på 60 kvinnliga kanadensiska elever över 16 år, för att lägga fokus på de sexuella trakasserier som tjejer utsätts för i skolan. Innan dess var det vanligast att det fokuserades på de sexuella trakasserier som vuxna kvinnor inom akademien eller arbetslivet utsattes för, vilket innebar att unga kvinnor som fortfarande gick i skolan inte hade fått komma till tals, varken gällande sina erfarenheter eller om hur trakasserierna påverkar deras utbildning (Larkin, 1994). Genom att låta eleverna föra dagbok under ungefär fyra månader, samt gruppdiskussioner och individuella intervjuer, kom Larkin (ibid.) fram till att sexuella trakasserier hindrar tjejer från att utvecklas på ett jämställt sätt med killarna, trots att det är ett av målen med skolan.

Larkin (1994) skriver också att det som eleverna är med om i skolan påverkar vad de förväntar sig vara med om även på andra ställen. Detta eftersom skolan är där de spenderar största delen av sina barn- och ungdomsår. Det som sker där anses

vara normalt och tjejerna lär sig därför att acceptera att sexuella trakasserier är en oundviklig del av deras liv. En del tjejer tvekade först till att delta i studien, eftersom de trodde att de inte var utsatta för sexuella trakasserier då det som killar utsatte dem för i skolan berodde på att de var just killar och att det var naturligt för dem att bete sig så. Eleverna identifierade tre faktorer som bidrog till deras normalisering av killarnas sexuella trakasserier i skolan: beteendenas frekvens, sättet de tolkades av andra (speciellt de manliga förövarna) och det faktum att sexuella trakasserier nästan aldrig pratades om i skolan. Larkin (ibid.) menar att när dessa beteenden tolereras i skolan bidrar lärare till att reproducera ett patriarkalt samhälle, där män ofta använder våld för att utöva sin sexuella makt över kvinnor (ibid.).

Sedan dess har mer forskning gjorts på sexuella trakasserier inom skolvärlden. Ett svenskt exempel på detta är en studie gjord av Witkowska (2005) där ungdomar i 17 till 18 års ålder från olika typer av kommuner i Sverige deltog i en enkätundersökning (ibid., s. 17). Syftet med arbetet var att utforska och analysera sexuella trakasserier som ett socialt fenomen i skolor, och fokus låg på dess förekomst, dess struktur och hur det uppfattas. Teorierna som användes baserades på ett socialkonstruktivistiskt, feministiskt synsätt på genus och sexualitet (ibid., s. 1-2). Resultaten visade bland annat att det främst var tjejer som blev utsatta för de verbala och fysiska sexuella trakasserier (av både skolkamrater och lärare) som fanns med i enkäten, förutom gällande att bli kallad homofobiska skällsord, bli visad pornografi och råare fysiska beteenden som att bli gniden mot eller tagen på privata kroppsdelar, vilket fler killar än tjejer rapporterade att de blivit. Den största skillnaden mellan tjejer och killar gällande huruvida de uppfattade beteenden som problem, fanns bland personliga sexuella kommentarer, förnedrande kommentarer om kön samt sexuella rykten, där andelen tjejer som tyckte att beteendena var problem i samtliga fall var större än andelen killar (ibid., s. 30).

Det finns även studier som visar på att killar uppfattar vad som händer gällande verbala trakasserier (inkluderat sexuella) i skolan, men att de som tillhör de populära inte anser det vara ett problem. En av dessa gjordes dels i Uddevalla och

dels i Stockholm år 2001. I Uddevalla deltog ungefär 1000 elever från klass 6 och 8 i en enkät gällande verbala trakasserier, vålmående, fysiskt våld och skoltillfredsställelse. Studiens andra del gjordes i Stockholm med hjälp av observationer på två skolor, där en av dem låg i innerstaden och en i en förort, under en termin. Eleverna som observerades i skolorna i Stockholm var 14-15 år gamla. Efter observationerna gjordes ett tiotal intervjuer med elever och lärare. Teman under intervjuerna var sociala mönster i klassen och skolan, relationer mellan flickor och pojkar, skämt, verbal aggressivitet, och konflikter och våld mellan elever (Eliasson 2007, s. 17-22).

Eliassons resultat visar att killar använder verbala trakasserier mer än tjejer, och att de ofta har sexuellt innehåll. De som utsätts är dock både tjejer och andra killar. När det sker mellan två killar med ungefär samma höga status i skolan, sägs det vara ett skämt och ett sätt att vara en "tuff" kille och delta i manlig vänskap. Många elever uttrycker att allvarliga trakasserier endast kommer ifrån bråkiga pojkar som har dåliga betyg, skolkar och är med i gäng. De tuffa killarnas användande av olika trakasserier anses allmänt vara på skoj och ska inte tas seriöst. De pojkar som inte använder sig av trakasserier och hot ses som en avvikelser från resten av pojkarna, och kallas därför snälla, humorlösa, plugghästar och andra egenskaper som är kopplade till femininitet. De tjejer som använder sig av verbala trakasserier på samma sätt som killarna, anses av omgivningen ha en impopulär, heterosexuellt oattraktiv femininitet (ibid., s. 27-29).

Liknande resultat framkom även i Hills och Kearls rapport (2011, s. 2- 3), som visade att en större andel killar än tjejer utsatte andra för sexuella trakasserier (18 procent kontra 14 procent). 44 procent av de som i sin tur utsatte andra för sexuella trakasserier tyckte inte att det var något anmärkningsvärt, och 39 procent av dem menade att de försökte vara roliga när de utsatte andra. Eliasson (2007, s. 29) skriver att pojkar som strävar efter att bli del av den ledande maskuliniteten tjänar på att använda sig av verbala trakasserier, eftersom det distanserar dem från det feminina. Det visar att de klarar av att ge och ta verbala trakasserier, vilket bidrar till popularitet och "tuffhet". Eliasson menar också att det motsatt mot detta ofta är negativt för tjejer att använda sig av verbala trakasserier, eftersom de då ses som vulgära och promiskuösa (ibid.). Eliassons studie fokuserar visserligen

inte bara på sexuella trakasserier, men den visar ändå att killar ser att saker och ting sker men inte tycker att det bör tas på allvar, eftersom de då ses som mindre maskulina.

Ytterligare en undersökning där Witkowska deltagit handlar om språkbruk och sexuella beteenden i skolan (Menckel & Witkowska, 2002). Totalt 980 gymnasieelever deltog i en enkätundersökning där de svarade på frågor om verbala och fysiska sexuella kränkningar i skolan (ibid., s. 9). Resultaten visar bland annat att det genomgående är en större andel tjejer än killar som tycker att verbala sexuella trakasserier är ett problem på deras skola. Den största skillnaden finns mellan dem när det kommer till sexuella kommentarer, som 76 procent av tjejerna tycker är ett problem på sin skola, och 59 procent av killarna (ibid., s. 32). 65 procent av tjejerna och 58 procent av killarna uppger också att deras utseende, kropp eller privatliv har blivit offentligt kommenterat av någon under det pågående skolåret (ibid., s. 20).

Det finns forskare som hävdar att sexuella trakasserier blivit så normaliserat att många inte uppmärksammar det som sexuella trakasserier när det händer (Hill & Kears 2011, s. 10). En studie som gjorts bland tonårstjejer i USA, gällande deras erfarenheter av sexuella trakasserier, sexism och feminism, diskuterar vilka faktorer det är som påverkar huruvida en tjej som utsätts för sexuella trakasserier registrerar dessa eller inte (Leaper & Brown 2008, s. 687). En aspekt är etnicitet, där det skulle kunna vara så att en tjej som tillhör en etnisk minoritet blivit känsligare för diskriminering då hon bär på flera diskrimineringsgrunder som både kön och etnicitet - och därför är känsligare för sexismen och har lättare för att uppmärksamma den. En annan aspekt är att hon just på grund av sina flera diskrimineringsgrunder blivit så van att hon därför har mindre benägenhet att registrera sexuella trakasserier. Samtidigt kan det vara så att en vit tjej är känsligare för sexism då hennes främsta sociala identitet ligger i diskrimineringsgrunden kön (ibid.). Föräldrarnas utbildning samt etnicitet är i denna rapport tydliga utgångspunkter för sexuella trakasserier. Tjejer vars föräldrar har högre utbildning rapporterade färre fall av sexuella trakasserier än de tjejer vars föräldrar har lägre utbildning. Även latinamerikanska tjejer och tjejer med

asiatisk-amerikanskt utseende rapporterade färre fall av sexuella trakasserier än tjejer från andra etniska grupper. Dock framkommer det inte utifrån deras undersökningsmetod huruvida detta är faktiska olikheter i incidentfrekvensen av sexism, i sannolikheten att uppfatta sexismen, eller i sannolikheten att de skulle rapportera sexismen (ibid., s 698). Undersökningen genomfördes med enkäter där respondenten bland annat fick en förklaring av feminism och skulle ange sin relation till den definitionen, samt en definition av sexism och sexuella trakasserier med påståendet att vissa tjejer tycker att detta händer dem medan andra inte tycker så, och att de nu ville ha respondentens erfarenheter på detta (ibid., s. 691). Där visade resultaten bland annat att tjejer som visste vad feminism innebar hade större erfarenheter av sexuella trakasserier (ibid., s. 694). Detta talar för att ett feministiskt tankesätt ger en förståelsegrund för erfarenheter som kan innehålla sexuella trakasserier (ibid., s. 686).

I Öqvists doktorsavhandling (2009, s. 163) beskrivs och analyseras det hur kön, femininiteter och maskuliniteter skapas i relation till varandra i tre femteklasser i en medelstor norrländsk kommun. Resultaten visar att maktrelationer är närvarande både mellan och inom könen. Ord som ”hora” och ”kärring” används av både pojkar och flickor, men i pojkarnas fall görs det för att visa dominans gentemot flickorna och reglera maktordningen. Detta händer till exempel i klassrummet, där pojkarna försöker återta kontrollen (som flickorna har på grund av sina prestationer) genom att använda ovan nämnda ord (ibid.).

4. Teoretiska utgångspunkter

4.1 Socialkonstruktivism

Den första av två teorier som använts för att analysera empirin i denna uppsats är socialkonstruktivism. Enligt socialkonstruktivismen är allt som enskilda individer kallar för verklighet och kunskap enbart sociala konstruktioner, vilket innebär att de är skapade av olika sociala processer (Barlebo Wenneberg 2001, s. 11, 57). Det är den sociala kontext som den enskilda personen lever i som påverkar hur människan ser på verklighet och kunskap (Berger & Luckmann 1979, s. 12;

Barlebo Wenneberg 2001, s. 11) När det kommer till skolmiljön innebär detta att den verklighet som eleverna befinner sig i, skapas och upprätthålls av dem själva och människor omkring dem. De beteenden som vi inom vår kultur anser vara naturliga, alltså hur man betar sig i ett visst sammanhang, är inte naturliga i betydelsen att de är naturbestämda (Barlebo Wenneberg 2001, s. 11, 62). Ser man på en annan kultur betar de sig inte alls på samma sätt i den givna situationen - till exempel kan man gråta och skrika vilt och högljutt vid ett sorgehus i en annan kultur medan man i vår kultur är mer lågmäld. Det visar att det vi anser naturligt bara är naturligt på ytan. Beteendet är inte bestämt av naturen utan något man lärt sig genom åren. Ett socialkonstruktivistiskt synsätt innebär således att inte anse några sociala handlingar eller beteenden vara naturliga på djupet, utan de skulle lika gärna kunna se annorlunda ut då de är skapade av människan och även föränderliga över tid (ibid.).

Människan tar alltså sin verklighet för given, trots att den enligt socialkonstruktivismen både skapas och upprätthålls med hjälp av personens egna tankar och handlingar (Berger & Luckmann 1979, s. 31-33). Den verklighet som dominerar hos människan är något som Berger och Luckmann kallar för "vardagslivets verklighet", vilket är den typ av verklighet där omgivningen tvingar sig på det egna medvetandet som mest. Vi är nämligen så medvetna om den verklighet vi lever i att vi inte kan koppla bort medvetenheten, utan uppfattar allt genom denna verklighet som vi ser som det normala och naturliga (ibid.). Enligt siffror från Skolverket (2013) som togs upp i problemformuleringen tidigare, spenderar barn och ungdomar en stor del av sina liv i skolan. Där skapar och upprätthåller de alltså tillsammans den verklighet och sociala kontext som de befinner sig i. Denna sociala kontext påverkar också vad de anser vara kunskap och "naturligt" i deras egen verklighet. Denna verklighet tar de med sig när de möter livet utanför och efter skolan, och skolmiljön formar således barnens och ungdomarnas inställning och syn på resten av livet (Barlebo Wenneberg 2001, s. 12-13).

Barlebo Wenneberg har delat upp socialkonstruktivismen i fyra olika former som kallas för socialkonstruktivism I, II, III och IV (2001, s. 11-12).

Socialkonstruktivism I handlar om ett antagande som menar att allt skulle kunna vara annorlunda och inget ska tas för givet, och är den del av socialkonstruktivismen som är mest relevant för denna studie.

Socialkonstruktivism II bygger vidare på detta men där socialkonstruktivism I handlade om sociala handlingsmönster och språk, fokuserar denna främst på sociala institutioner. Dessa tas ofta för givna eftersom vi växt upp med dem, men ska enligt teorin ses som något som är skapat av människan och inte något som finns naturligt. Den kunskaps- och vetenskapsteori som finns inom socialkonstruktivismen (som kallas socialkonstruktivism III) menar dels att vår egen kunskap om vår omvärld är socialt konstruerad med hjälp av vår språkkunskap, och dels att den vetenskapliga kunskapen är socialt konstruerad. Den fjärde och sista formen är den där även den fysiska verklighetens naturlighet ifrågasätts (Barlebo Wenneberg 2001, s. 13-14). Enligt Barlebo Wenneberg (2001, s. 65) har flera feministiska studier använt socialkonstruktivism I för att ifrågasätta den betydelse som läggs på skillnader mellan kvinnor och män, och menat att anledningen till att de kroppsliga skillnader som finns får onödigt stor betydelse, är på grund av sociala faktorer. Socialkonstruktivism I handlar om att ifrågasätta varför man ser saker på ett visst sätt, och istället försöka ta ett annat perspektiv för att hitta nya intressanta förklaringar (ibid., s. 65-67). Det som är relevant för vår studie, i förhållande till socialkonstruktivism I, är alltså att ifrågasätta och tränga under ytan på de svar vi får i enkäten och den verklighet som målas upp för oss om respondenternas skolvardag, för att med denna teori och tidigare studier hitta alternativa förklaringar.

4.2 Feministisk teori

4.2.1 Görande av kön

Enligt Lykke (2009, s. 62-66) finns det historiskt sett flera teoretiker som skrivit om görandet av kön. År 1987 formulerade West och Zimmerman en teori som sa att människan inte "har" ett specifikt kön, utan att könet i stället skapas i möten och i relationer med andra människor. Anledningen till att detta görs är för att individens uppträdande ska vara begripligt för andra. West och Zimmerman ser alltså kön som en social konstruktion, i enlighet med socialkonstruktivismen

(ibid., s. 63). Som förlängning på Wests och Zimmermans teori skriver Lykke (ibid., s. 64-65) om Judith Butler, som med sin ”doing gender”-teori menar att språket vi använder är performativt, vilket betyder att det är skapande. Genom att en person upprepade gånger tillskrivs ett visst kön dras den alltså in i en könsidentitet, vilket i sin tur gör individen till ett könssubjekt. Det upprepade sättet att prata om kön innebär att könsidentiteten till slut ses som något grundläggande och stadigt hos människan, vilket Butler kallar för ett ”stelnande”. Stelnandet av bilden av ett visst kön innebär för individen att den måste anpassa sig efter de premisser som ställts upp, för att samhället ska kunna förstå vilket kön personen tillhör. Om det är så att personen inte betar sig på det sätt som premisserna säger möts den av kritik och motstånd från andra, till exempel i form av nedsättande kommentarer (Mattsson 2010, s. 32). Butler menar alltså att det faktum att vi talar om tjejer och killar på olika sätt gör att det verkar som att det är naturligt att de betar sig olika, och att det inte är något som är socialt konstruerat (Lykke 2009, s. 66).

I relation till denna studie innebär detta att i umgänget med andra i skolan blir elever både själva tillskrivna ett kön och tillskriver andra ett, för att sättet de betar sig på ska vara förståeligt för omgivningen. Detta kan exempelvis innebära att könstypiska handlingar ges positiva kommentarer, så som ”tjejer får alltid bättre betyg på proven” eller ”killar är bättre på idrott” (Giddens 2007, s. 371-372). Eleverna förväntas alltså bete sig på ett visst sätt beroende på vilket kön de antas ha. Trots att barn, både i skolan och i andra miljöer, socialiseras in i könsroller har de möjlighet att förändra dessa som individer. Även om rollerna är tydliga i till exempel skolan, kan eleverna ha en annan miljö hemma där de kan leva utanför de förväntningar som ligger på dem i vardagen (ibid.). Trots att man alltså är en del av till exempel en könsgruppering, är man fortfarande en enskild individ.

4.2.2 Maktordning

Mattsson (2010, s. 46-47) skriver att feministisk teori bygger på en gemensam förståelse av att det finns en maktordning i samhället, där män som kön är norm och inte behöver definieras, medan kvinnor ständigt synliggörs som avvikande

från normen. Maktordningen innebär också att kvinnor är underordnade män i samhället, där kvinnor generellt bland annat inte har samma tillgång till maktpositioner som män har, eller ses som dominerande om de tar lika mycket plats som män i fikarummet (ibid.). I vår studie är det relevant att titta på hur detta tar sig uttryck i skolmiljön, och hur maktordningen alltså innebär att killarna skulle ha mer makt och dominera i det allmänna utrymmet i skolan. Samtidigt som alla har olika erfarenheter av den verklighet vi lever i, finns det ändå en gemensam överenskommelse om hur vi ska tolka och förstå denna verklighet. Efterhand som dessa överenskommelser internaliseras i oss, blir de så naturliga och självklara att de inte över huvud taget ifrågasätts - till exempel kvinnors rösträtt som en gång inte existerade men idag tas för given. Detta kan även innebära att tjejer och kvinnor ofta inte upplever sig vara diskriminerade, utan att de i stället förklarar de olikheter gentemot killar och män som finns, med individuella skillnader och val och att det inte beror på samhälleliga strukturer (ibid., s. 33-35). Upplevelsen är att tjejer och kvinnor väljer sin situation själva, medan Mattson (ibid.) menar att alla val påverkas av de normer och maktstrukturer som råder i samhället. Dessa överenskommelser av hur världen ska tolkas, och genom vilka normalitet konstrueras, påverkas alltså av de grupper som har maktövertag. Maktstrukturerna gör att de med högre maktposition är de som definierar hur vi alla ska tolka världen (ibid.). I vår studie skulle det kunna innebära att oavsett person eller kön, skulle föreställningen om hur skolklimatet ser ut vara ungefär densamma, eftersom den gemensamma överenskommelsen blivit normaliserad hos de enskilda eleverna. Baier och Svensson (2009, s. 133) menar dock att kvinnor och män också kan ha olika sätt att tolka normer, och Mattsson (2010, s. 36-37) lyfter upp hur det snarare handlar om att den underordnade gruppen - i vårt fall tjejer - tvingas acceptera sin underordning och tolka sin situation utifrån den överordnade gruppens tolkningsram. Det är denna tolkningsram som bestämmer hur man ska uppfatta och tolka det som är normalt och det som är avvikande, men det betyder inte att det inte finns underordnade röster och sanningar som skulle kunna utmana denna ordning om de bara fick lov och tillåtelse att höras (ibid.).

5. Hypoteser

Den feministiska teorin menar att det finns maktförhållanden i samhället som gör att tjejer är underordnade killar, och som är så internaliserat i människor att det inte alltid upptäcks då det är killarna som på grund av sin position i makthierarkin bestämmer vad som är en accepterad tolkning av verkligheten (Mattsson 2010, s. 35). Det socialkonstruktivistiska synsättet talar om en normalisering av beteenden (Barlebo Wenneberg 2001, s. 11, 6) som i förlängningen skulle kunna betyda att ingen - oavsett kön - reagerar på att sexuella trakasserier existerar i skolmiljön och skulle kunna vara negativt för någon. Samtidigt visar forskning från bland annat Witkowska (2005, s. 30) att tjejer utsätts för sexuella trakasserier i större utsträckning än killar, så trots normaliseringar kan beteendena inte vara helt osynliga. Tidigare forskning på området visar också att killar är medvetna om vad de säger och gör, men att de inte ser det som allvar, utan som ett skämt (Eliasson 2007, s. 27-29). Denna fakta och dessa synsätt får oss att lägga fram följande hypoteser:

Hypotes 1: De som identifierar sig som tjejer uppmärksammar fler situationer som kan innehålla sexuella trakasserier i skolmiljön, än de som identifierar sig som killar.

Hypotes 2: De som identifierar sig som tjejer uppfattar situationer som kan innehålla sexuella trakasserier i skolmiljön, på ett mer negativt sätt än de som identifierar sig som killar.

6. Metod

6.1 Metodmässiga överväganden, förtjänster och begränsningar

Ansatsen i denna uppsats är kvantitativ, där empirin samlas in med hjälp av enkäter som delas ut till niondeklassare i grundskolor som ligger i Hässleholm, Lund och Landskrona. Anledningen till att vi väljer att använda oss av kvantitativ metod är framför allt för att vi vill mäta en större mängd personers uppfattningar

kring händelser som kan tolkas som sexuella trakasserier i skolmiljön. Vi är inte ute efter att gå in på djupet på de enskilda berättelserna, utan vi vill kunna kvantifiera för att på så sätt förhoppningsvis kunna få en mer övergripande bild (Levin 2008, s. 37; Bryman 2011, s. 40) av hur niondeklassare i ovan nämnda städer uppfattar sexuella närmanden och kommentarer och hur situationen ser ut i deras skolor. Som synes i enkäten (se bilaga 2) ges eleverna olika exempel på beteenden, och de avgör vilka de tycker är okej och inte samt huruvida de känner sig obekväma eller ej när någon utsätter dem för dessa beteenden. Förutom frågor om hur vissa beteenden uppfattas, innehåller enkäten också frågor om erfarenheter av att utsättas eller bevittna olika beteenden som kan förekomma på respondenternas respektive skola. De beteenden som tas upp är kram utan förvarning, beröring på rumpa eller lår, kommentarer om kropp eller utseende, skämt eller kommentarer med sexuellt innehåll, samt språkbruk. Vi skiljer på i vilken form av relation det sker, men enbart kopplat till den fysiska skolmiljön eller den på internet. Avgörandet kring huruvida ett uppträdande av sexuell natur räknas som sexuella trakasserier eller inte, ligger dock hos den som blir utsatt för det (lag 2006: 67, §2). Av den anledningen väljer vi att använda meningen "händelser som kan definieras som sexuella trakasserier" i syftet, då det är den som blir utsatt som avgör om hen känner sig kränkt eller inte. Därför kan vi inte dra några slutsatser kring - eller med säkerhet säga - om en viss händelse är sexuella trakasserier eller inte. Trots att vi inte kan lägga den tyngden som ett identifierande av sexuella trakasserier ger bakom vad eleverna upplever sker i sin skolmiljö, kan vi ändå visa på hur deras vardag i skolan kan se ut, samt se om det finns en skillnad mellan tjejer och killar gällande detta.

6.1.1 Kritik mot kvantitativ metod

En av de teorier som används för att analysera empirin i uppsatsen är feministisk teori. Förr ansåg vissa forskare att feminismen inte kan sammanflätas med kvantitativ metod. Anledningarna till detta var bland annat att en kvantitativ metod menades kuva kvinnors röster (genom att ignorera dem eller dränka dem i en ström av fakta och statistik) och göra dem till objekt som inte får något tillbaka av att delta i studien (Bryman 2011, s. 374). Som forskare är vi medvetna om dessa risker men med tanke på det vi vill göra med denna studie anser vi det ändå

lämpligt med en kvantitativ ansats. Syftet med denna uppsats är enligt ovan nämnda resonemang att bland annat utforska hur ungdomar uppfattar specifika händelser eller beteenden med utgångspunkt ur uppträdanden av sexuella trakasserier i skolmiljön, vilket kunskapsläget vittnar om drabbar tjejer mer än killar (se bl.a Hill & Kearn 2011, s. 2). I vår mening är det därför viktigt att lyfta upp denna problematik ur ett feministiskt perspektiv. Vi är trots tidigare forskares åsikter (Bryman 2011, s. 374) inte ute efter enskilda röster gällande detta, då vi vill kunna få en större bild av hur niondeklassare i Hässleholm, Lund och Landskrona uppfattar skeenden, vilket alltså motiverar till att använda en kvantitativ metod.

En annan kritik som finns mot att använda sig av enkäter är att de komplexa svar vi är ute efter inte får det utrymme de behöver, utan måste pressas in i de kategorier vi som skapare av enkäten väljer ut (May 2001, s. 142). De kategorier vi delar in svaren i kan lätt bygga på våra förutfattade meningar eller de föreställningar vi har kring svaren redan när vi påbörjar arbetet. Detta kan då resultera i att den svarande inte får det utrymme den behöver i svarsalternativen, om de förutbestämda svaren syftar till att bevisa vår hypotes (May 2001, s. 142). Denna kritik är något vi har haft med oss i skapandet av enkäten, och har därför inte använt oss av svarsalternativ som är smala eller specifika utan sådana som vi anser täcker in alla olika sorters svar man som respondent skulle kunna tänkas vilja ge. Alternativet vi använt oss av är två grader av "instämmer" och två grader av "tar avstånd". Hade det varit en fråga där svarsalternativen varit olika typer av beteenden till exempel, så hade vi begränsat respondenterna till våra förutfattade idéer om hur resultatet skulle bli.

6.1.2 Fördelar med kvantitativ metod

En fördel med att använda sig av kvantitativa enkäter i vår studie, är att vi får en standardisering av frågorna och svaren vilket gör det lättare att mäta skillnader i svaren (May 2001, s. 117). Detta eftersom att de svar vi får - oavsett var eller vid vilket tillfälle vi samlat in dem - har framkommit genom att alla elever fått exakt samma frågor formulerade på exakt samma sätt och med samma introduktion till

frågan. Detta gör att vi som håller i undersökningen minimerar risken att vi påverkar respondenterna olika från situation till situation, och därför lättare kan utgå från att en skillnad i svaren faktiskt betyder en verklig skillnad och inte beror på hur vi framställde frågorna på olika sätt beroende på tillfället eller kontexten. Detta gör vår undersökningsmetod mer strukturerad och standardiserad än en kvalitativ intervjumetod (ibid.).

Ytterligare en fördel med kvantitativ metod är att det skapar möjlighet för mätning och replikation. Bryman (2011, s. 155-156) skriver att det framför allt finns tre anledningar till att vi bör intressera oss för mätningar. En av dem är att utförandet av mätningar hjälper oss att skapa ett instrument för replikation så att vi eller andra ska kunna göra fler mätningar och kunna jämföra skillnader vid ett annat tillfälle, men med samma instrument. En annan är att mätning underlättar att beskriva de mindre skillnaderna mellan människor och inte bara de grova som är lättare att upptäcka utan mätning. Den tredje och sista anledningen som Bryman tar upp är att mätning måste göras för att kunna se mer exakt hur relationen ser ut mellan olika företeelser. Vi eftersträvar att kunna göra generaliseringar kring vår empiri, men eftersom vårt urval är ett bekvämlighetsurval (se under rubriken "urval"), är det svårare att göra då det innebär att urvalet inte är representativt och därför inte går att generalisera kring (Bryman 2011, s. 169). För att kunna göra en generalisering hade det varit önskvärt att använda sig av ett sannolikhetsurval, men på grund av uppsatsens omfattning finns det inte möjlighet till det.

6.2 Metodens tillförlitlighet

Validitet och reliabilitet är två begrepp som i den kvantitativa ansatsen handlar om mått och mätningar. Validitet innefattas av ett antal olika sätt att göra det på, men i grunden handlar det om att se till att det begrepp som ska mätas verkligen blir mätt med hjälp av det mått som tagits fram. Alltså att svarsalternativen verkligen ryms i frågan och inte vinklar frågan till att handla om något annat än den från början var tänkt att handla om (Bryman 2011, s. 160-167; Trost 2007, s. 65). Reliabilitet kretsar i sin tur kring måtten och mätningarnas pålitlighet och följdriktighet, vilka ska se till att mätningen är stabil och ger samma resultat även

om den utförs vid två olika tidpunkter (Bryman 2011, s. 160; Trost 2007, s. 64). Detta är viktigt att skapa möjligheter för, då en kvantitativ forskare vars resultat inte går att reproducera kan få sin validitet ifrågasatt. För att möjliggöra för replikation för andra forskare är det enligt Bryman (2011, s. 169-170) viktigt att i sitt arbete vara noggrann med att beskriva hur arbetet gick till från början till slut, vilket även är vår målsättning.

6.3 Urvalsanalys

Vårt urval av respondenter består av elever i nionde klass i de tre skånska orterna Landskrona, Lund och Hässleholm. Den typ av urval som används i denna uppsats är ett bekvämlighetsurval, vilket inte är optimalt om det finns en önskan att kunna generalisera kring resultaten, men på grund av omfattningen av en kandidatuppsats måste det bli ett sådant urval. Ett bekvämlighetsurval innefattar personer som finns tillgängliga för forskaren (Bryman 2011, s. 194), vilket i vår studie innebär niondeklassare i de skolor i Hässleholm, Lund och Landskrona vars rektorer svarade på våra mail och ville delta i enkätundersökningen.

För att hitta våra respondenter skickade vi alltså ut ett mail till rektorer för sammanlagt 29 högstadieskolor i Hässleholm, Lund och Landskrona. Enligt Skolverkets internetbaserade resultat- och kvalitetsinformationssystem hade dessa rektorer gemensamt 1787 niondeklassare på sina skolor (SIRIS 2016), vilket innebär att detta är antalet elever vi gjort vårt bekvämlighetsurval ur.

Undersökningspopulationen blev till slut 175 elever, där fyra enkäter har tagits bort på grund av olika anledningar vilka vi förklarar under rubriken "bortfallsanalys" nedan.

Att det är en sådan snedfördelning av respondenter från de olika orterna, beror alltså på att vi undersökte de som vi fick möjlighet att komma till, och därför är det bara 16 respondenter från Landskrona medan det är 51 från Hässleholm och 104 från Lund. Därav gör vi ingen jämförelse städerna emellan.

6.4 Bortfallsanalys

Efter insamlandet av enkäterna valde vi att plocka bort fyra stycken, utan att ens lägga in dem i SPSS. Den första var en person som uppgett att den var 14 år. Enligt de skäl vi uppgett i våra etiska överväganden hade vi bestämt att bara använda enkäter från de över 15 år, och därför plockade vi bort denna enkät. Två av respondenterna hade inte fyllt i bakgrundsfrågan kön, vilket gör dem irrelevanta för oss eftersom hela vår undersökning bygger på en jämförelse mellan killar och tjejer. Den fjärde enkäten gick inte att koda då den ej var seriöst ifylld. Det externa bortfallet är alltså fyra stycken, och det slutliga antalet enkäter är 171 stycken. Det interna bortfallet i detta arbete, alltså de som inte svarat på enskilda frågor, är mellan en och sex per fråga.

6.5 Enkätens konstruktion

Körner och Wahlgren (2015, s. 14) skriver att det före skapandet av en enkät är viktigt att fundera över vilka frågor som är relevanta för just det som ska undersökas. Om enkäten till exempel innehåller för många frågor eller frågor som är svåra att förstå, ökar risken för bortfall då respondenten kan tröttna och ge upp eller svara slarvigt, eller inte svara korrekt om den inte förstått frågan. Detta gör att kvaliteten sänks på uppgifterna som fås in. I skapandet av enkätfrågorna har vi använt oss av Brottsförebyggande rådets (Odén & Grände 2007, s. 128) förklaringar på vad sexuella trakasserier kan innebära. Frågorna är operationaliserade, vilket betyder att begrepp som kan vara abstrakta och/eller ha olika betydelse för olika människor, som till exempel just sexuella trakasserier, översätts till något konkret och mätbart med hjälp av mätvärden (Körner och Wahlgren 2015, s. 15). När operationalisering används finns det en risk att forskaren mäter något som egentligen inte är intressant för undersökningen, vilket skadar undersökningens validitet. Ett exempel på detta är om man ställer en förenklad fråga som går att förstå och svara på, fast det egentligen inte är exakt det man vill mäta. När validiteten skadas kan hela undersökningen ifrågasättas (Bryman 2011, s. 162).

Bryman menar att det finns en risk att alla respondenter inte uppfattar viktiga begrepp i enkäten på samma sätt, men också att alla respondenter kanske inte har den kunskap eller erfarenhet om ett visst ämne som krävs för att kunna svara på frågorna (Bryman 2011, s. 172). I operationaliseringen av Brottsförebyggande rådets exempel på sexuella trakasserier (Odén & Grände 2007, s. 128) ville vi inte skriva att det handlade om sexuella trakasserier. Detta för att vi tror att det är ett begrepp vars betydelse alla inte är medvetna om, i likhet med resultat från både Larkins och Witkowskas studier (1994; 2005, s. 59). I Larkins (1994) kommer det fram att många av tjejerna trodde att sexuella trakasserier innebar extremt våld, så som våldtäkt, innan de deltog i studien. I Witkowskas (2005, s. 59) visar det sig att elever drog sig för att kalla händelser för sexuella trakasserier, även om de uppfattades som problem i skolmiljön. Om våra respondenter också tror att det är grövre beteenden som inkluderas i begreppet sexuella trakasserier, skulle det kunna påverka deras svar om vi hade valt att skriva ut begreppet. Det skulle handla mycket mer om hur de individuellt tolkar begreppet sexuella trakasserier i sådana fall, och inte ge oss svar på det vi egentligen är ute efter. För att ytterligare försöka undvika missförstånd lade vi mycket tid på att utforma enkätfrågorna på ett så tydligt och lättförståeligt sätt som möjligt.

En vanlig fälla i det svenska språket är negationer. Vi har sett till att sådana inte finns i enkäten, eftersom de ökar risken för missuppfattning av frågan vilket minskar reliabiliteten, till skillnad från när man med lättbegripliga satser och frågor underlättar för respondenten att förstå frågan och därmed ökar reliabiliteten (Trost 2007, s. 65). Ytterligare ett val vi gjort är att befinna oss i klassrummet tillsammans med eleverna när de fyller i enkäterna, vilket möjliggör för dem att ställa frågor till oss. För att så långt som möjligt se till att alla respondenter får samma information, skriver vi vid första mötet upp elevernas frågor med respektive svar, och tar sedan själva upp den informationen vid nästa möte med en annan klass. Det manus vi har med oss är också bra att använda för att undvika att påverka klasserna på olika sätt, till exempel beroende på vem av oss som säger vad. För att så långt som möjligt säkra reliabiliteten och undvika att enkäten och respondenterna slumpvis utsätts för olika inflytande vid svarstillfället, är det nämligen viktigt att alla respondenter får samma information (Trost 2007, s. 64).

För att säkra reliabiliteten ytterligare beslöt vi i enlighet med Brymans (2011, s. 258) beskrivning att ta kontakt med en liten grupp personer som hörde till ungefär samma åldersgrupp som vår population, för att testa enkäten innan vi besökte första klassen. Detta både för att vi skulle kunna se ungefär hur lång tid enkäten tog att fylla i, men också för att försöka upptäcka otydligheter i frågorna (May 2001, s. 128-129). Detta blev vår pilotstudie, och testen resulterade i att vi när vi kom ut till klasserna var noga med att förklara enkätens svarsalternativ, eftersom det var några som tyckte att de var svåra att förstå när de läste dem.

Kongruens är ett begrepp som ingår i reliabilitet och handlar enligt Trost (2007, s. 64) om att frågor som behandlar ungefär samma ämne, skapas med lite skillnader gentemot varandra för att få med olika nyanser av ämnet. I våra frågor syns dessa nyanser framför allt i de olika typer av händelser som vi tar upp (kram, beröring av rumpa eller lår, kommentarer av utseende eller kropp och sexuella kommentarer), där de alla är händelser som kan vara en form av sexuella trakasserier. Vi har även med aspekten att det kan variera beroende på vilken sorts relation man har till varandra, och förtydligar detta genom att ge två vinklingar av varje fråga beroende på om det är en händelse mellan personer som har en nära relation till varandra, eller inte. Definitionen av nära relation är en kompis, pojkvän eller flickvän, vilket vi varit tydliga med att beskriva för respondenten i enkäten.

I bakgrundsdelen av enkäten fyller eleverna i om de är tjejer eller killar. Under konstruktionen av enkäten vägde vi fram och tillbaka om vi även skulle ha med alternativet "annat" under könstillhörighet. Till slut valde vi att inte ha med det, eftersom det var en jämförelse mellan tjejer och killar som var av intresse för oss. Även om vi vill att även icke-binära ska känna sig inkluderade i undersökningar som görs, hade vi ändå fått ta bort deras svar om de hade kryssat i "annat". Vi ansåg också att det fanns en risk att personer som vanligtvis identifierar sig som tjejer eller killar inte skulle ta frågan på allvar och fylla i "annat" på skoj, vilket hade gjort att vi hade fått ta bort deras enkäter helt. Detta hade i sin tur ökat vårt bortfall mer än nödvändigt.

I skapandet av enkäten har vi valt att fråga respondenterna om vad som hänt både dem själva och andra. Anledningen till detta är att det redan finns studier som visar att tjejer är mer utsatta för sexuella trakasserier i skolmiljön än vad killar är, och vi har därför valt att i stället undersöka vad respondenterna uppmärksammar av beteenden i skolmiljön. I vårt syfte skriver vi endast att vi är intresserade av att mäta vad som pågår i skolmiljön men i våra enkätfrågor har vi med både skolan och internet. Detta beror på att vi i begreppet "skolmiljön" även inkluderar vad elever gör mot varandra på internet, då studier visar att de både utsätter och utsätts där (Cassidy, Jackson & Brown 2009, s. 390).

Enkäten avslutas med en öppen fråga, där respondenten får möjligheten att skriva om det finns något som den tänker på eller saknar i enkäten. Dessa svar kommer inte att analyseras i detta arbete, utan fungerar både som en utvärdering av enkäten och en plats där respondenten kan få komma till tals efter att bara ha fått svara på de frågor vi satt upp. Det kan vara ett tillmötesgående sätt för att låta respondenten skriva av sig efter att ha tagit sig igenom enkäten och bara ha fått fylla i färdiga alternativ (Trost 2007, s. 76-77).

6.6 Bearbetning av data

När alla enkäter hade samlats in och matades in i SPSS valde vi att koda om de olika svarsalternativen (instämmer helt, instämmer delvis, tar delvis avstånd, tar helt avstånd) till två alternativ: instämmer och tar avstånd. Detta gjordes för att tydliggöra var våra respondenter står i frågorna, gällande om de instämmer eller tar avstånd från de påståenden som tas upp. Vi anser det lättare för respondenterna att ta ställning till frågorna om det inte är helt svartvita frågor utan finns två nyanser av varje alternativ, och därför skapade vi enkäten på det sättet. Trots detta har de fortfarande tagit ställning till om de instämmer eller tar avstånd, bara i olika grad, och därför anser vi det rimligt att lägga ihop svaren till endast två alternativ.

En enkät består av ett antal olika variabler, vilket är de varierande egenskaper som tas in av respondenternas svar (Bryman 2011, s. 50). Dessa variabler kan i sin tur

delas in i olika grupper. Vår enkät innehåller grupperna nominalvariabler, ordinalvariabler och kvotvariabler. Kvotvariabler är variabler där avståndet mellan de olika valbara kategorierna är lika stort, medan avståndet mellan ordinalvariablers kategorier inte har ett lika stort avstånd mellan varandra över hela skalan. Båda dessa kan rangordnas. Nominalvariabler innefattar kategorier som inte kan rangordnas (Bryman 2011, s. 320-321). För att analysera dessa variabler används i denna uppsats två typer av analyser: univariat analys och bivariat analys. Den univariata analysen innebär att en variabel i taget analyseras för att se hur svaren på en viss fråga fördelar sig över respondenterna. I en bivariat analys används två olika variabler för att undersöka samvariationen mellan dem (Bryman 2011, s. 322-332). Frågorna som ingår i enkäten består av de med både två svarsalternativ (till exempel frågan om kön) och med flera svarsalternativ (till exempel frågorna om en specifik händelse känns obehaglig). Dock är dessa som sagt omkodade och vi analyserar alltså bara frågor med två svarsalternativ. Med hjälp av frågor som dessa har vi kunnat göra bivariata analyser, där den oberoende variabeln i detta fall är kön och den beroende är om det känns obehagligt när någon tar en på rumpan eller inte.

För att mäta sannolikheten för att våra resultat ska kunna överföras på vår undersökningspopulation (175 elever i Landskrona, Lund och Hässleholm) används Chi-Square-test. Chi-Square prövar signifikansnivån i resultaten, vilket innebär att det testar hur säker man kan vara på att resultatet kan generaliseras till populationen (Bryman 2011, s. 333). Det finns dock en svaghet i vår undersökning, då den utgår från ett bekvämlighetsurval. När ett Chi-Square-test ska göras är det egentligen säkrast att göra det på ett sannolikhetsurval, eftersom det generellt antas att den typen av urval representerar populationen (ibid., s. 179). Trots valet av urval i denna studie utförs ändå signifikanstest, eftersom vi önskar att få en aning om i vilken riktning resultaten går. Detta innebär dock att vi bara kan generalisera resultaten av Chi-Square till vår undersökningspopulation. Resultatet av ett Chi-Square-test kan påverkas av hur många som fyllt i ett visst svarsalternativ. Om det finns få svar i en svarskategori kan signifikansvärdet nämligen drivas upp, vilket minskar chansen för att statistisk signifikans ska framkomma i SPSS beräkningar (Eliasson 2013, s. 109).

6.7 Etiska överväganden

Det finns en del att ta i beaktande för att undvika att våra respondenter tar skada av vår undersökning. Svedmark (2012, s. 111) påpekar att det alltid är svårt att förutsäga hur den mänskliga faktorn kommer att påverka utfallet, hur mycket planering som än ligger bakom. Hon menar dock att det är lättare att hantera oförutsedda händelser om forskaren är noggrann med det etiska arbetet genom hela forskningsprocessen och inte låter det falla i glömska efter att undersökningen är startad (ibid.). I vår enkätundersökning är vi intresserade av att ta reda på hur ungdomar ser på sexuella trakasserier i skolmiljön, samt deras erfarenheter av dessa. Som tidigare nämnts är tanken inte att händelserna ska förklaras som sexuella trakasserier, utan att de ska beskrivas sakligt och som något som respondenten och/eller någon i hans närhet skulle kunna vara med om. Enligt informationskravet behöver de ungdomar som ska svara på vår enkät få veta vilket syfte vår uppsats har (Vetenskapsrådet 2002, s. 7). För att så långt som möjligt kunna förklara syftet med studien utan att påverka den genom att avslöja att det handlar om sexuella trakasserier, har vi valt att i både den muntliga och den skriftliga introduktionen till enkäten förmedla att syftet är att undersöka hur niondeklassare uppfattar olika händelser och beteenden i skolmiljön. Fokus ligger på att det handlar om tolkningar och uppfattningar av händelser och beteenden, elever emellan.

Vi valde att lämna ut vår enkät till ungdomar i grundskolans nionde klass. Det finns ett antal anledningar till varför vi valde just denna grupp och till exempel inte fler klasser på högstadiet. Den första är på grund av tidsbrist. Om vi hade önskat att rikta oss till barn under 15 år hade vi varit tvungna att få ett godkännande från deras föräldrar innan de kunde svara på vår enkät (Vetenskapsrådet 2002, s. 9). Eftersom vi endast har haft ungefär åtta veckor på oss att samla in data och skriva vår kandidatuppsats, ansåg vi i början av processen att det skulle vara för svårt att få kontakt och godkännande av barnens föräldrar inom den tidsramen. En annan anledning till att vi ansåg det lämpligt att vända oss till ungdomar över 15 år är att det finns en risk att det rör upp en del

känslor och tankar av att svara på en enkät gällande sexuella trakasserier i skolan, och att vi därför på grund av de etiska aspekterna valde bort yngre ungdomar och barn. I linje med samtyckeskravet och konfidentialitetskravet var vi i samband med våra besök i klassrummen noga med att informera ungdomarna om att det är helt frivilligt att delta i vår studie, och att frivilligheten sträcker sig hela vägen så att man även efter att man påbörjat enkäten kan välja att avbryta. Vi var även noga med att säga att de inte ska skriva några namn på sina enkäter för att behålla sin anonymitet, samt att vi inte kommer uppge vilka skolor vi varit på utan bara sammanställa deras svar i tabeller och diagram som vi sedan kommer analysera på gruppnivå i vår uppsats (Vetenskapsrådet 2002, s. 9-12). Vi gav ut vår mailadress i varje klass och meddelade att de kunde maila oss om de var intresserade av att få uppsatsen skickad till sig, samt om de hade andra synpunkter de ville framföra.

6.8 Arbetsfördelning

Uppdelningen mellan oss författare har inte varit så tydlig i denna studie. Vi har i princip alltid suttit tillsammans och arbetat på ungefär samma saker, men delat upp till exempel läsningen av olika artiklar och forskning för att sen skriva ihop en sammanfattning till den andra inför det fortsatta arbetet. All redigering och bearbetning har vi gjort tillsammans, samt kontinuerligt under arbetets gång diskuterat allt med varandra. Även enkäten och besöken på skolorna har vi gjort tillsammans.

7. Resultat och analys

7.1 Kartläggning

Här följer en kartläggning av respondenterna, för att få en bakgrund och beskrivning av de som svarat på enkäterna. Dessa frågor är viktiga för att få en fördjupad förståelse av det empiriska materialet, men de används inte i den bivariata analysen utan vi väljer att enbart presentera dem som en bakgrund till vilka respondenter vi har.

Tabell 1

	Antal	Procent
Stad		
Lund	104	60,8
Landskrona	16	9,4
Hässleholm	51	29,8
Totalt	171	100,0
Kön		
Tjejer	97	56,7
Killar	74	43,3
Totalt	171	100,0
Ålder		
15 år	96	56,1
16 år	74	43,3
Ej svarat	1	0,6
Totalt	171	100,0
Föräldrars/vårdnadshavares högst avslutade utbildning		
Grundskola el. lägre utb.	5	2,9
Gymnasieutbildning	19	11,1
Högskola/Universitet	119	69,6
Vet inte	24	14,0
Ej svarat	4	2,3
Totalt	171	100,0

Vi besökte ett antal olika skolor utspridda i tre olika skånska städer, och svarsfrekvensen blev enligt tabell 1. 171 elever svarade på enkäten, och det är endast stad och hur respondenterna är fördelade mellan städerna som framkommer i resultatet då vi på grund av anonymiteten inte uppger vilka skolor vi varit på. Av de 171 svarande var 29,8 procent av eleverna från Hässleholm, 9,4 procent från Landskrona, och 60,8 procent från Lund.

Av de 171 respondenterna var 97 personer tjejer, det vill säga 56,7 procent, medan 74 personer, alltså 43,3 procent var killar. Detta var hur klasserna vi besökte såg ut, och inget vi jobbade för att påverka så att vi till exempel skulle fått lika många

tjejer som killar. Av den anledningen att det alltså är olika många tjejer och killar, är det viktigt att vi framöver visar jämförelserna mellan könen i procent och inte i antal, för att få en jämförbar bild av svaren.

En av respondenterna uppgav inte ålder, medan resterande är 15 eller 16 år gamla. Då de alla går i nionde klass kan vi anta att den person som inte svarat är i samma ålder som resterande. 96 personer är 15 år, det vill säga 56,1 procent av de responderande. 74 personer är 16 år, alltså 43,3 procent av de som svarat på enkäten. Denna variabel hade vi enbart med för att säkerställa att de var över 15 år, enligt våra etiska överväganden.

Av den förälder eller vårdnadshavare som respondenterna uppgett högst utbildningsnivå på, har en klar majoritet avslutat universitet eller högskola, nämligen 69,6 procent. 11,1 procent har avslutat gymnasiet som högst, och endast 2,9 procent har enbart slutfört grundskolan eller lägre utbildning medan 14 procent inte vet och 2,3 procent inte svarat på frågan.

Tabell 2

			Föräldrars/vårdnadshavares högst avslutade utbildning				Totalt
			Grundskola eller lägre utbildning	Gymnasieutbildning	Högskola/ Universitet	Vet inte	
Stad	Hässleholm	Antal	1	8	33	8	50
		% inom Stad	2,0%	16,0%	66,0%	16,0%	100,0%
	Landskrona	Antal	2	5	6	3	16
		% inom Stad	12,5%	31,3%	37,5%	18,8%	100,0%
	Lund	Antal	2	6	80	13	101
		% inom Stad	2,0%	5,9%	79,2%	12,9%	100,0%
Totalt		Antal	5	19	119	24	167

Ej svarat = 4

För att göra det lite intressantare ser vi här en tabell med föräldrars/vårdnadshavares högst avslutade utbildning uppdelad utifrån de olika städerna. I Lund har 79,2 procent av föräldrarna en högskole- eller universitetsutbildning och i Hässleholm ligger samma kategori på 66 procent medan den i Landskrona endast ligger på 37,5 procent. Dock är vi medvetna om

att de 16 elever som svarat på enkäten i Landskrona inte är representativa för hela stadens niondeklassare. I Hässleholm och Lund är det endast 2 procent av föräldrarna vars högsta utbildning är grundskola eller lägre, medan den siffran är 12,5 procent i Landskrona.

Tabell 3

	Antal	Procent
Eget födelseland uppdelat i geografiska områden		
Sverige	149	87,1
Europa (exkl. Norden)	10	5,8
Sydostasien	3	1,8
Afrika	2	1,2
Mellanöstern	2	1,2
Sydamerika	2	1,2
Nordamerika	1	0,6
Norden (exkl. Sverige)	1	0,6
Ej svarat	1	0,6
Totalt	171	100,0
Föräldrars födelseländer uppdelat i geografiska områden		
Sverige	108	63,2
Europa (exkl. Norden)	18	10,5
Mellanöstern	7	4,1
Sverige / Europa	6	3,5
Sverige / Norden	5	2,9
Sydamerika	5	2,9
Sverige / Nordamerika	3	1,8
Afrika	2	1,2
Norden (exkl. Sverige)	2	1,2
Sydasien	2	1,2
Sydostasien	2	1,2
Östeuropa / Mellanöstern	2	1,2
Mellanöstern / Sydamerika	1	0,6
Norden / Sydostasien	1	0,6
Sverige / Afrika	1	0,6
Sverige / Australien	1	0,6
Sverige / Sydasien	1	0,6
Sverige / Sydostasien	1	0,6
Vet inte	1	0,6
Ej svarat	2	1,2
Totalt	171	100,0

En klar majoritet av respondenterna är födda i Sverige, nämligen 149 av 171 personer, alltså 87,1 procent. Av de födelseländer som återstår ligger tio stycken i

övriga Europa. Gällande resterande respondenter kommer en till tre av dem från varje område, enligt tabellen ovan, medan en respondent inte uppgett födelseland.

Två av respondenterna har inte svarat på frågan om föräldrars födelseländer, och en har skrivit att den inte vet. 108 respondenter har två föräldrar från Sverige, 18 personer har en förälder från Sverige och en från ett annat land, 18 personer har båda föräldrarna från övriga Europa, sju från Mellanöstern, och fem från Sydamerika. Resterande områden som länderna de uppgett ligger i, syns i tabellen ovan, och har en eller två respondenter från vardera land eller kombination av länder.

7.2 Erfarenheter och uppmärksammande av sexuella trakasserier i skolmiljön - jämförelse utifrån kön

Den första frågeställningen är “hur ser tjejers och killars erfarenheter av händelser som kan definieras som sexuella trakasserier i skolmiljön ut?”. Hypotesen vi formulerat utifrån den lyder: “de som identifierar sig som tjejer uppmärksammar fler situationer som kan innehålla sexuella trakasserier i skolmiljön, än de som identifierar sig som killar”. För att antingen kunna bekräfta eller förkasta denna hypotes har vi ställt frågor som utreder om det hänt att respondenten *eller någon annan* varit med om olika händelser och beteenden i skolmiljön. Anledningen till att vi har med *någon annan* också, är som tidigare nämnts att vi vill undersöka vad respondenterna uppmärksammar av beteenden i skolmiljön, och inte bara deras egna erfarenheter. Detta eftersom det redan finns ett antal studier som visar att tjejer är mer utsatta än killar i skolmiljön.

Tabell 4

		Det har hänt en eller flera gånger under högstadiet att jag eller någon annan har varit med om att någon jag/den <u>har</u> en nära relation till har tagit mig/annan på låret eller rumpen i skolan			Det har hänt en eller flera gånger under högstadiet att jag eller någon annan har varit med om att någon jag/den <u>inte har</u> en nära relation till har tagit mig/annan på låret eller rumpen i skolan		
		Instämmer	Tar avstånd	Totalt	Instämmer	Tar avstånd	Totalt
Kön	Tjej	62	35	97	24	73	97
	% inom Kön	63,9%	36,1%	100,0%	24,7%	75,3%	100,0%
	Kille	41	31	72	11	62	73
	% inom Kön	56,9%	43,1%	100,0%	15,1%	84,9%	100,0%
Totalt				169			170
		Ej svarat = 2		Chi-Square = 0,358	Ej svarat = 1		Chi-Square = 0,123

63,9 procent av tjejerna har varit med om eller märkt att någon annan blivit tagen på låret eller rumpen i skolan, av någon de har en nära relation med. Samma resultat bland killarna är 56,9 procent. Resultatet är inte statistiskt signifikant, vilket vi ser då värdet efter Chi-Square - alltså signifikansvärdet - visar på 0,358. För att det ska vara statistiskt signifikant behöver det vara lägre än 0,05, och hade det varit det hade vi i större grad kunnat anta att detta resultat är något som är representativt för hela undersökningspopulationen. Gällande om personen själv eller någon annan har blivit tagen på i skolan, av någon de inte har en nära relation med, uppger 24,7 procent av tjejerna och 15,1 procent av killarna att det har hänt. Inte heller detta resultat är statistiskt signifikant.

Tabell 5

		Det har hänt en eller flera gånger under högstadiet att jag eller någon annan har varit med om att någon jag/den <u>har</u> en nära relation till har kommenterat min/annans kropp eller utseende i skolan eller på internet			Det har hänt en eller flera gånger under högstadiet att jag eller någon annan har varit med om att någon jag/den <u>inte har</u> en nära relation till har kommenterat min/annans kropp eller utseende i skolan eller på internet		
		Instämmer	Tar avstånd	Totalt	Instämmer	Tar avstånd	Totalt
Kön	Tjej	82	15	97	49	48	97
	% inom Kön	84,5%	15,5%	100,0%	50,5%	49,5%	100,0%
	Kille	46	27	73	28	45	73
	% inom Kön	63,0%	37,0%	100,0%	38,4%	61,6%	100,0%
Totalt				170			170
		Ej svarat = 1		Chi-Square = 0,001	Ej svarat = 1		Chi-Square = 0,115

63 procent av killarna och 84,5 procent av tjejerna uppger att deras eller någon annans kropp/utseende har blivit kommenterat i skolan eller på internet. Detta då av någon de eller den andre har en nära relation till. Det är alltså en skillnad på över 20 procentenheter mellan tjejer och killar gällande denna fråga. Detta resultat är statistiskt signifikant, vilket betyder att med 99,9 procents säkerhet går detta resultat att se i hela undersökningspopulationen. Strax över hälften (50,5 procent) av de tjejer som har svarat på frågan om de eller någon i deras närhet har hört en kommentar från någon som de inte står nära, uppger att de varit med om detta. Bland killarna är det 38,4 procent som upplevt detta. Detta resultat är däremot inte statistiskt signifikant, vilket innebär att det inte är representativt för hela undersökningspopulationen.

Tabell 6

		Det har hänt en eller flera gånger under högstadiet att jag eller någon annan har varit med om att någon jag/den <u>har</u> en nära relation till har sagt ett skämt eller en kommentar med sexuellt innehåll, gällande mig/annan i skolan eller på internet			Det har hänt en eller flera gånger under högstadiet att jag eller någon annan har varit med om att någon jag/den <u>inte har</u> en nära relation till har sagt ett skämt eller en kommentar med sexuellt innehåll, gällande mig/annan i skolan eller på internet		
		Instämmer	Tar avstånd	Totalt	Instämmer	Tar avstånd	Totalt
Kön	Tjej	69	28	97	35	62	97
	% inom Köen	71,1%	28,9%	100,0%	36,1%	63,9%	100,0%
	Kille	40	33	73	27	46	73
	% inom Köen	54,8%	45,2%	100,0%	37,0%	63,0%	100,0%
Totalt				170	170		
		Ej svarat = 1		Chi-Square = 0,028	Ej svarat = 1		Chi-Square = 0,904

Enligt tabell nummer 6 har 71,1 procent av tjejerna och 54,8 procent av killarna varit med om att någon de eller någon annan har en nära relation till, har skämtat eller kommenterat om dem/annan på ett sexuellt sätt. Enligt signifikansvärdet (0,028) är detta resultat statistiskt signifikant till 97,2 procent. Högra delen av tabellen innefattar den enda frågan där killarna instämmer i högre grad än tjejerna gällande en erfarenhet från skolmiljön (tjejer 36,1 procent, killar 37 procent). Dock är det en väldigt liten skillnad, mindre än 1 procentenhet, och den är inte heller statistiskt signifikant.

Tabell 7

			Ord som "hora", "bitch", "bögg" eller liknande är det vanligt att jag säger eller hör andra säga i skolan		Totalt
			Instämmer	Tar avstånd	
Kön	Tjej	Antal	70	26	96
		% inom Kön	72,9%	27,1%	100,0%
	Kille	Antal	39	32	71
		% inom Kön	54,9%	45,1%	100,0%
Totalt					167

Ej svarat = 4 Chi-Square = 0,016

Den andel tjejer som menar att det är vanligt att de hör eller säger ord som "hora", "bitch" eller "bögg" i skolan, är 18 procentenheter större än killarna (72,9 procent kontra 54,9 procent). Enligt signifikansvärdet på 0,016 kan detta till 98,4 procents säkerhet antas se likadant ut i hela undersökningspopulationen.

7.2.1 Analys av erfarenheter och uppmärksammande

I jämförelsen av killars och tjejers svar på frågorna under detta tema kommer vi in på den feministiska teorin, som menar att vårt sätt att tolka verkligheten bestäms av gemensamma överenskommelser som påverkas av de maktstrukturer där killar har företräde (Mattsson 2010, s. 34-35, 46-47). Ovanstående kategori av frågor handlar inte om *vem* som blir utsatt, då vi bara vet könet på den som uppmärksammat händelserna och inte på den som blev utsatt, utan den handlar både om ens egna erfarenheter och det som händer andra - alltså sådant som förekommer i skolmiljön. Detta antyder att det inte borde skilja så mycket på killarnas och tjejernas svar i dessa frågor om det är en öppen skolmiljö som inte är könssegregerad. Om det är så att man har samma förmåga att uppfatta vad som händer runt omkring en, oavsett person, kön eller andra faktorer, så borde alla resultat på denna del se ut som den högra delen av tabell 6. Där är det väldigt jämnt mellan tjejernas och killarnas svar, och eftersom frågan inte är könsbunden då den gäller även vad man märkt att någon annan varit med om, borde alla som vistas i samma skolmiljö svara likadant på en sådan fråga. Ändå visar alla andra jämförelser på den här sortens frågor en skillnad mellan tjejernas och killarnas

svar. Detta kan ha att göra med de maktordningar som den feministiska teorin pekar på, där tjejerna tvingas acceptera att det är killarna som skapat den tolkningsram som bestämmer vilket beteende som är normalt (Mattsson 2010, s. 36-37). Eftersom forskning visar på att det är tjejer som är mest utsatta, och att killar är de som mest utsätter andra för sexuella trakasserier (Hill & Kears 2011, s. 13; Clear et. al. 2014, s. 1208-1213) talar detta för att ett sådant beteende skulle ha blivit normalt i skolmiljön och därför inte får killar att reagera i lika hög grad som de som faktiskt utsätts. Blir man utsatt kanske man i alla fall kan tillåta sig att uppmärksamma det i en anonym enkät, även om beteendet inte tillåts ifrågasättas i skolmiljön, där den grupp som utsätter är den grupp som är högre i makthierarkin och därför sätter normerna för vad som är ett accepterat beteende (Mattsson 2010, s. 36-37). Eliassons resultat (2007, s. 27-28) visar att de killar som i den studien utsatte andra elever för bland annat verbala sexuella trakasserier, inte ansåg att det var något att ta på allvar. Men eftersom de underordnade rösterna och åsikterna ändå finns där under ytan (Mattsson 2010, s. 36-37) får de möjlighet att höras i en så här anonym form som vår enkät faktiskt är. Detta kan därför vara en förklaring till att tjejer anger att de uppfattar mer av de händelser som kan innehålla sexuella trakasserier, vilka är en större del av deras verklighet än killarnas, då dessa som sagt drabbar tjejerna i högre grad. Samtidigt visar dock resultaten i tabell 4 att det endast är en liten skillnad mellan killar och tjejer när det kommer till att uppmärksamma att de själva eller andra råkat ut för beröringar på rumpan eller låren. Enligt feministisk teori kan dessa resultat (att grupperna märker ganska lika trots att det tidigare kommit fram att tjejer är de som utsätts mest) bero på att dessa handlingar har normaliserats och att inte heller tjejerna därför lägger vikt vid dem när de sker (Larkin 1994; Mattsson 2010, s. 33-35).

Ett annat resonemang dessa olikheter kan sätta igång, är det som förs utifrån att ens känslighet påverkas av vad man är van att utsättas för, vilket kommer fram hos Leaper och Brown (2008, s. 687). Om man är van vid att utsättas för sexuella trakasserier kan det antingen betyda att man lär sig att stänga av och slutar märka det, eller att man blir extra känslig och ser det ännu tydligare (ibid.). Utifrån den könstillhörighet man har, och det som utifrån den blivit ens vardagsliv och verklighet, lär man sig vad som är ett normalt sätt att bli bemött och att bemöta

andra (Larkin 1994; Berger & Luckmann 1979, s. 31-33). Denna internalisering av normer kan alltså göra att man antingen får svårare att se detta beteende, eller blir mer känslig för det (Leaper & Brown 2008, s. 687). En annan aspekt är huruvida det skulle kunna ha att göra med hur medvetna eleverna är om den feministiska förståelsegrunden som enligt samma undersökning gör att man ju mer insatt man är, har lättare att se och uppmärksamma de sexuella trakasserier som pågår i ens omgivning (ibid., s. 694). Detta är dock inget vi har undersökt i vår enkät och kan därför bara spekulera i detta utifrån tidigare forskning där detta samband visats.

Eliasson (2007, s. 29) menar att killar som vill få en ledande ställning i skolan kan tjäna på att använda sig av verbala trakasserier. När dessa trakasserier finns i kommunikationen killar emellan, förväntas de ta dessa på skämt för att inte ses som feminina. Det blir alltså en norm för killar att prata så, vilket kan leda till att de blir vana vid det och också kan komma att ignorera det (Mattsson 2010, s. 35). I enlighet med socialkonstruktivismen kan det faktum att killar inte uppmärksammar orden i samma grad som tjejer (tabell 7) bero på att de spenderar en stor del av sina liv i skolan (Skolverket, 2013) där detta språkbruk normaliserats mellan killarna. Hur de därmed lär sig att det "ska" se ut där, påverkar hur de uppfattar sin situation (Berger & Luckmann, 1979; Barlebo Wenneberg, 2001). Om de har lärt sig att killar inte ska ta illa vid sig över vad som sägs för att inte framstå som "sämre" killar (alltså feminina), kan det vara så att de inte ifrågasätter varför det ser ut så, då detta blivit deras verklighet. Eliassons studie visar på att det finns olika förväntningar på hur killar och tjejer ska bete sig i skolan, eftersom de killar som inte använder sig av verbala trakasserier ses som feminina och de tjejer som gör det på samma sätt som killarna anses ha "fel" typ av feminitet (Eliasson 2007, s. 28-29). Om grupperna bryter mot de premisser för det kön som omgivningen tilldelat dem, möts de av bestraffningar så som nedvärderande kommentarer (Mattson 2010, s. 32). En användning eller icke-användning av verbala sexuella trakasserier kan alltså tolkas som en del i att själv presentera sitt kön utefter de ramar som finns för det. Upprepad tillskrivelse av kön leder i sin tur till att bilden av könet "stelnar", vilket betyder att individen måste fortsätta anpassa sig efter de normer som enligt

socialkonstruktivismen både skapas och upprätthålls i skolmiljön (Mattsson 2010, s. 32; Barlebo Wenneberg 2001, s. 12-13). Att killarna inte uppfattar förekomsten av de föreslagna orden i tabell 7 i samma mån som tjejerna kan vara en möjlig konsekvens av att det inte heller förväntas av dem utifrån könsnormerna.

7.3 Tolkningar av beteenden i skolmiljön - jämförelse utifrån kön

Vår andra frågeställning lyder “finns det några skillnader mellan tjejers och killars sätt att tolka och uppfatta givna situationer? Hur ser dessa skillnader i så fall ut?” och vår hypotes kopplat till detta är “de som identifierar sig som tjejer uppfattar situationer som kan innehålla sexuella trakasserier i skolmiljön, på ett mer negativt sätt än de som identifierar sig som killar”. Detta har vi sökt svar på genom att ställa frågor om vilka situationer som känns obehagliga för respondenten, samt vilka beteenden som denne tycker är okej att ha gentemot andra.

Tabell 8

		Det känns obehagligt när någon jag <u>har</u> en nära relation till tar mig på lären eller rumpan i skolan			Det känns obehagligt när någon jag <u>inte har</u> en nära relation till tar mig på lären eller rumpan i skolan						
		Instämmer	Tar avstånd	Totalt	Instämmer	Tar avstånd	Totalt				
Kön	Tjej	60	37	97	89	8	97				
	% inom Kön	61,9%	38,1%	100,0%	91,8%	8,2%	100,0%				
	Kille	41	31	72	61	12	73				
	% inom Kön	56,9%	43,1%	100,0%	83,6%	16,4%	100,0%				
Totalt						169			170		
		Ej svarat = 2			Chi-Square = 0,520			Ej svarat = 1		Chi-Square = 0,101	

Gällande tabell 8 och dess fråga om det känns obehagligt när någon som eleven har en nära relation till tar den på låren eller rumpan, är det endast fem procentenheters skillnad mellan den andel killar och den andel tjejer som tycker det: 56,9 procent av killarna kontra 61,9 procent av tjejerna. En större andel av både killarna och tjejerna tycker att det känns obehagligt när någon de inte har en nära relationer till tar dem på låren eller rumpan - hela 91,8 procent av tjejerna och 83,6 procent av killarna. Inga av resultaten i denna tabell är statistiskt säkerställda, eftersom signifikansvärdena endast är 0,52 och 0,101.

Tabell 9

		Det känns obehagligt när någon jag <u>har</u> en nära relation till kommenterar min kropp eller mitt utseende i skolan eller på internet			Det känns obehagligt när någon jag <u>inte har</u> en nära relation till kommenterar min kropp eller mitt utseende i skolan eller på internet		
		Instämmer	Tar avstånd	Totalt	Instämmer	Tar avstånd	Totalt
Kön	Tjej	31	66	97	64	32	96
	% inom Kön	32,0%	68,0%	100,0%	66,7%	33,3%	100,0%
	Kille	16	57	73	42	31	73
	% inom Kön	21,9%	78,1%	100,0%	57,5%	42,5%	100,0%
Totalt				170			169
		Ej svarat = 1 Chi-Square = 0,147			Ej svarat = 2 Chi-Square = 0,224		

I denna tabell kan vi se att majoriteten av båda grupper *inte* tycker att det känns obehagligt när någon de har en nära relation med kommenterar deras kropp eller utseende i skolan eller på internet (68 procent av tjejerna och 78,1 procent av killarna). Går vi däremot över för att titta på hur de känner kring att någon de inte har en nära relation med kommenterar, ser vi att majoriteten av de båda grupperna i stället tycker att det känns obehagligt (66,7 procent av tjejerna och 57,5 procent av killarna). Det är ungefär 10 procentenheters skillnad mellan killarnas och tjejernas svar på båda dessa frågor, men inga av dessa resultat är statistiskt signifikanta.

Tabell 10

		Det känns obehagligt när någon jag <u>har</u> en nära relation till säger ett skämt eller en kommentar med sexuellt innehåll om mig på skolan eller på internet			Det känns obehagligt när någon jag <u>inte har</u> en nära relation till säger ett skämt eller en kommentar med sexuellt innehåll om mig på skolan eller på internet				
		Instämmer	Tar avstånd	Totalt	Instämmer	Tar avstånd	Totalt		
Kön	Tjej	48	48	96	87	10	97		
	% inom Kön	50,0%	50,0%	100,0%	89,7%	10,3%	100,0%		
	Kille	26	47	73	44	29	73		
	% inom Kön	35,6%	64,4%	100,0%	60,3%	39,7%	100,0%		
Totalt						169			170
		Ej svarat = 2		Chi-Square = 0,062		Ej svarat = 1		Chi-Square = 0,000	

Här är det exakt hälften av tjejerna som instämmer respektive tar avstånd från att det skulle kännas obehagligt när någon man *har* en nära relation till säger ett skämt eller en kommentar med sexuellt innehåll till en, i skolan eller på internet. Däremot är det bara 35,6 procent av killarna som tycker det känns obehagligt. Detta resultat är inte statistiskt signifikant, men i vårt urval är det en ganska tydlig skillnad då det är så mycket färre än hälften av killarna som tycker det känns obehagligt. Vad som däremot är statistiskt signifikant, är om skämtet eller kommentaren kommer från någon som respondenten *inte* har en nära relation till. Där är det även en ännu större skillnad mellan könen, då nästan 90 procent av tjejerna tycker detta är obehagligt, medan bara drygt 60 procent av killarna tycker detsamma.

Tabell 11

		Jag tycker det är okej att röra vid rumpen eller lären på någon jag <u>har</u> en nära relation till i skolan			Jag tycker det är okej att röra vid rumpen eller lären på någon jag <u>inte har</u> en nära relation till i skolan				
		Instämmer	Tar avstånd	Totalt	Instämmer	Tar avstånd	Totalt		
Kön	Tjej	39	57	96	0	96	96		
	% inom Kön	40,6%	59,4%	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%		
	Kille	33	39	72	1	71	72		
	% inom Kön	45,8%	54,2%	100,0%	1,4%	98,6%	100,0%		
Totalt						168			168
		Ej svarat = 3		Chi-Square = 0,500		Ej svarat = 3		Chi-Square = 0,247	

Ingen av de tjejer som svarade på frågan om det skulle vara okej att ta någon de inte har en nära relation till på rumpan eller låren håller med om det påståendet. Endast en av killarna tycker att det är okej. Det är inte riktigt lika jämnt mellan grupperna gällande frågan om en som de har en nära relation till, dock är skillnaden liten. 40,6 procent av tjejerna och 45,8 procent av killarna tycker att det är okej att ta på rumpan eller låren på någon de har en nära relation till. Inget av resultaten är statistiskt signifikanta, vilket i den högra tabellen kan påverkas av att det är så få svarande på alternativet instämmer. Signifikansvärdet kan nämligen drivas upp på grund av få svar i en svarskategori, vilket på så vis minskar chansen för att en statistisk signifikans ska framkomma i SPSS beräkningar (Eliasson 2013, s. 109).

Tabell 12

		Jag tycker det är okej att kommentera kroppen eller utseendet på någon jag <u>har</u> en nära relation till i skolan			Jag tycker det är okej att kommentera kroppen eller utseendet på någon jag <u>inte har</u> en nära relation till i skolan		
		Instämmer	Tar avstånd	Totalt	Instämmer	Tar avstånd	Totalt
Kön	Tjej	54	43	97	15	81	96
	% inom Kön	55,7%	44,3%	100,0%	15,6%	84,4%	100,0%
	Kille	45	27	72	14	58	72
	% inom Kön	62,5%	37,5%	100,0%	19,4%	80,6%	100,0%
Totalt				169			168
		Ej svarat = 2		Chi-Square = 0,373	Ej svarat = 3		Chi-Square = 0,517

Även gällande denna tabell är resultaten ganska lika mellan tjejer och killar i frågan om de tycker att det är okej att kommentera kroppen eller utseendet hos någon de har/inte har en nära relation till i skolan. 55,7 procent av tjejerna och 62,5 procent av killarna tycker att det är okej gällande någon de har en nära relation till. 15,6 procent av tjejerna och 19,4 procent av killarna tycker att det är okej när det handlar om någon de inte har en nära relation till. Inte heller dessa resultat är statistiskt signifikanta.

Tabell 13

		Jag tycker det är okej att säga ett skämt eller en kommentar med sexuellt innehåll om en person jag <u>har</u> en nära relation till i skolan eller på internet			Jag tycker det är okej att säga ett skämt eller en kommentar med sexuellt innehåll om en person jag <u>inte har</u> en nära relation till i skolan eller på internet						
		Instämmer	Tar avstånd	Totalt	Instämmer	Tar avstånd	Totalt				
Kön	Tjej	44	53	97	2	95	97				
	% inom Kön	45,4%	54,6%	100,0%	2,1%	97,9%	100,0%				
	Kille	37	34	71	8	63	71				
	% inom Kön	52,1%	47,9%	100,0%	11,3%	88,7%	100,0%				
Totalt				168			168				
		Ej svarat = 3			Chi-Square = 0,387			Ej svarat = 3		Chi-Square = 0,013	

Första delen av denna tabell visar både en mindre skillnad mellan könen och ett resultat som inte är statistiskt signifikant. En något större andel av killarna än av tjejerna tycker att det är okej att skämta eller kommentera på ett sexuellt sätt om någon de har en nära relation till (52,1 procent av killarna kontra 45,4 procent av tjejerna). Tabellens andra del, som handlar om att skämta eller kommentera om någon de inte har en nära relation till, är med 98,7 procent säkerhet överförbar på hela undersökningspopulationen enligt signifikansvärdet 0,013. Det innebär att 97,9 procent av tjejerna och 88,7 procent av killarna i undersökningspopulationen inte tycker att det är okej att säga ett skämt eller en kommentar med sexuellt innehåll om en person de inte har en nära relation med.

Tabell 14

			Det kan vara okej att använda ord som "hora" eller "bitch" eller "bög" när man tilltalar varandra		Totalt
			Instämmer	Tar avstånd	
Kön	Tjej	Antal	9	87	96
		% inom Kön	9,4%	90,6%	100,0%
	Kille	Antal	19	52	71
		% inom Kön	26,8%	73,2%	100,0%
Totalt					167

Ej svarat = 4 Chi-Square = 0,003

Majoriteten av både tjejer och killar tycker inte att det är okej att använda ord som “hora”, “bitch” eller “bög” till varandra. Skillnaden mellan dem är dock stor, då 73,2 procent av killarna tar avstånd från påståendet kontra 90,6 procent av tjejerna. Detta resultat kan med 99,7 procents säkerhet överföras på de 175 eleverna i Lund, Hässleholm och Landskrona som är vår undersökningspopulation, då signifikansvärdet är 0,003.

Tabell 15

			Man kan få status i skolan genom att använda kränkande ord		Totalt
			Instämmer	Tar avstånd	
Kön	Tjej	Antal	28	67	95
		% inom Kön	29,5%	70,5%	100,0%
	Kille	Antal	26	44	70
		% inom Kön	37,1%	62,9%	100,0%
Totalt					165

Ej svarat = 6 Chi-Square = 0,299

Denna fråga tar upp hur skolklimatet ser ut gällande användningen av kränkande ord. 29,5 procent av de tjejer som svarade på frågan anser att det går att få status i skolan genom att använda dem. Något större andel killar, 37,1 procent, anser också det. Resultatet är inte statistiskt signifikant.

7.3.1 Analys av tolkningar av beteenden

I samtliga frågor som har att göra med huruvida det känns obehagligt med de olika varianterna av beteenden som skulle kunna innebära sexuella trakasserier, är det en större andel av tjejerna än av killarna som tycker att det är obehagligt. Gällande vilka beteenden respondenterna tycker är okej att ha gentemot andra, är det i samtliga fall fler killar än tjejer som tycker beteenden som skulle kunna innehålla sexuella trakasserier är okej. Dock är det väldigt marginella skillnader mellan könen - det är alltså trots skillnader väldigt jämnt fördelat kring vilka beteenden killar och tjejer tolkar som obehagliga, samt vilka handlingar som är okej att utföra. De enda undantagen från detta finns i tabell 10, gällande obehaget när både någon man har en nära relation till och någon man inte har en nära

relation till säger ett skämt eller en kommentar med sexuellt innehåll om en, samt i tabell 14 gällande huruvida föreslagna ord är okej att använda eller inte. I tabell 10 är det nästan 15 procentenheters skillnad mellan könen gällande nära relation, och nästan 30 procentenheters skillnad när det handlar om en relation som inte är nära. Som synes är det alltså mycket större andel tjejer som tycker att det är obehagligt när någon skämtar eller kommenterar på ett sexuellt sätt, oavsett om det kommer från någon de har en nära relation till eller inte. Detta liknar resultat från Menckel och Witkowska (2002, s. 32) som säger att tjejer i större utsträckning än killar tycker att sexuella kommentarer är ett problem på deras skola. I relation till detta visar Eliassons (2007, s. 28) resultat att skämt och kommentarer av sexuell art är en form av verbala trakasserier som ofta används av killar, både gentemot den egna gruppen och andra elever i skolan. De killar som tycker att detta är ett skämt och därför inte fyller i att de tycker att det är obehagligt skulle enligt både feministisk och socialkonstruktivistisk teori kunna ha internaliserat värderingar som finns i den verklighet de lever i. Det som händer anses därför vara normalt och framkallar därför inte heller någon reaktion hos den som bevittnar det eller är med om det. Även resultat från Larkin (1994) pekar på att det sker en normaliseringsprocess som gör att eleverna lär sig att det helt enkelt bara ser ut på ett visst sätt. Tillsammans med tidigare resultat, som visar att det i första hand är killar som utsätter och tjejer som drabbas (Hill & Kearn 2011, s. 13; Clear et. al. 2014, s. 1208-1213), kan detta betyda att tjejer uppfattar sexuella kommentarer och skämt på ett mer negativt sätt än killar, då svaren i tabell 10 visar att det är en så mycket större andel tjejer som tycker dessa är obehagliga.

Om vi tittar på tabell 7 och 14 tillsammans, ser vi att det nästan är lika stor skillnad mellan könen gällande om de hör eller säger ord som "hora", "bitch" eller "bög" och om de tycker att det är okej att använda dem. Det är ungefär 18 procentenheters skillnad, där tjejerna som instämmer i att det är vanligt och tjejerna som tar avstånd ifrån att det skulle vara okej att säga, står för den största andelen. Det är alltså så stor del som 90 procent av tjejerna som tar avstånd ifrån att det skulle vara okej att använda dem, men ändå är det nästan 73 procent av tjejerna som menar att det är vanligt att de används i skolan. Detta visar på en otillfredsställelse med språkbruket i skolmiljön, oavsett om det handlar om ord som de hör andra säga eller ord som de trots allt – kanske på grund av anpassning

till vad som är ett vanligt beteende i skolmiljön (Mattsson 2010, s. 35) – själva anammat. Samtidigt är det bara lite över hälften av killarna som menar att dessa ord är vanliga i skolmiljön – och att det är färre andel av killarna som reagerar på de ord vi gett exempel på som kränkande (hora, bitch, bög) medan större andel av tjejerna uppgett att orden används i skolmiljön, skulle kunna visa på en normalisering av ett språkbruk vilket vi nämnt tidigare. Detta gör ju då att vi inte riktigt vet vad de svarat på i tabell 15, då de antingen kan ha svarat på vad de själva anser ger status eller vad de tror allmänheten anser ger status. Påståendet de tagit ställning till är huruvida man kan få status genom att använda kränkande ord, vilket drygt 37 procent av de tillfrågade killarna och 29,5 procent av tjejerna anser. Det känns som lite för låga siffror för att kunna förklara den trots allt höga användningen av orden i tabell 7. Samtidigt har vi normaliseringsaspekten som skulle kunna innebära att en del av killarna inte reagerar på dessa ord och därför inte anser dem vara kränkande. Det kan betyda att de använder orden utan en tanke om vad som ger status, ifall de inte lägger någon värdering i dessa ord, och därför ger ordens användning högre utslag i tabell 7 än i tabell 15.

8. Slutdiskussion

8.1 Sammanfattning av resultat

Hypotes 1 lyder “de som identifierar sig som tjejer uppmärksammar fler situationer som kan innehålla sexuella trakasserier i skolmiljön, än de som identifierar sig som killar”. Överlag är det tjejer som uppfattar mer av de händelser som kan innehålla sexuella trakasserier, vilket majoriteten av tabellerna visar. Undantaget är frågan gällande skämt eller kommentarer med sexuellt innehåll rörande personer som inte har en nära relation till varandra, där en 0,9 procentenheter större andel av killarna har uppmärksammat detta beteende i skolmiljön. De resultat som både visar på stor skillnad mellan könen och som även är statistiskt signifikanta, är uppfattandet av kommentarer om kropp eller utseende inom en nära relation, skämt eller kommentarer med sexuellt innehåll, samt användandet av kränkande ord i skolmiljön. Dessa har fler tjejer än killar uppfattat, vilket talar för vår hypotes. De resultat som däremot inte är statistiskt

signifikanta och inte visar på en stor skillnad mellan könen, men där tjejerna fortfarande har uppfattat fler situationer än killarna, är de resterande frågorna gällande denna hypotes, förutom undantaget som nämnts ovan. Det finns alltså både resultat som talar starkt för vår hypotes, och resultat som talar mindre starkt för den, vilket gör att vi inte kan bekräfta vår hypotes men däremot inte heller tänker förkasta den.

Hypotes 2 lyder “de som identifierar sig som tjejer uppfattar situationer som kan innehålla sexuella trakasserier i skolmiljön, på ett mer negativt sätt än de som identifierar sig som killar”. Samtliga resultat visar på att det är större andel av tjejerna än av killarna som tycker att givna händelser är obehagliga, samt att fler killar än tjejer tycker beteenden som skulle kunna innehålla sexuella trakasserier är okej. Trots att alla resultat visar samma tendens, är skillnaderna mellan könen i de flesta fall små. De enda utmärkande skillnaderna är gällande huruvida föreslagna ord är okej att använda eller inte, samt obehaget när både någon man har en nära relation till och någon man inte har en nära relation till säger ett skämt eller en kommentar med sexuellt innehåll om en. I dessa resultat är det en betydande skillnad mellan könen, och förutom det senast nämnda är resultaten även statistiskt signifikanta. Trots att majoriteten av resultaten i denna del inte är statistiskt signifikanta visar de ändå på en tendens till ett bekräftande av vår hypotes, även om skillnaderna alltså inte är så stora.

Vi kan därmed varken förkasta eller bekräfta någon av våra hypoteser.

8.2 Avslutande diskussion

I problemformuleringen dryftade vi en fråga om det kunde vara så att tjejer och killar tolkar situationer på olika sätt utifrån den sociala verklighet de lever i. Detta är något vi känner att vi fått bekräftat i våra resultat - att det är en skillnad på hur killar och tjejer uppfattar och tolkar beteenden. Vidare har vi med hjälp av teorierna fått förklaringar på både vad dessa skillnader skulle kunna bero på, samt i vissa fall bristen på stora skillnader.

Något vi hade kunnat göra annorlunda med denna undersökning, eller utveckla den med om den varit större i sin omfattning, är att addera observationer till studien. Med hjälp av observationer hade vi i en inledande fas kunnat få svar på vilka kränkande ord som används i berörda skolor, och sedan utgått från just dessa när vi utformat enkäten. Detsamma gäller beteenden där vi med hjälp av observationer hade kunnat få mer specifika svar på hur skolklimatet ser ut och sedan använt exempel som vi med säkerhet visste existerade i respondenternas vardag, för att få svar på hur eleverna tolkar och uppfattar dessa.

Då existerande forskning funnits länge men problemet fortfarande är aktuellt, ser vi gärna en fördjupning och utveckling inom detta kunskapsområde, för en trevligare skolmiljö och mer välmående barn och ungdomar.

9. Litteraturlista

- Baier, Matthias & Måns Svensson (2009) *Om normer*. Malmö: Liber.
- Barlebo Wenneberg, Søren (2001) *Socialkonstruktivism - positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber.
- Berger, Peter L & Thomas Luckmann (1979) *Kunskaps sociologi - Hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber.
- Cassidy, Wanda, Margaret Jackson & Karen N. Brown (2009) Sticks and Stones Can Break My Bones, But How Can Pixels Hurt Me? Students' Experiences with Cyber-Bullying. *School Psychology International*, Vol. 30 (4): 383–402.
- Clear, Emily R, Ann L. Coker, Patricia G. Cook-Craig, Heather M. Bush, Lisandra S. Garcia, Corinne M. Williams, Alysha M. Lewis & Bonnie M. Fisher (2014) Sexual Harassment Victimization and Perpetration Among High School Students. *Violence against women*, Vol. 20 (10): 1203–1219.
- Eliasson, Annika (2013) *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur.
- Eliasson, Miriam A. (2007) *Verbal abuse in school - constructing gender and age in social interaction*. Stockholm: Karolinska institutet, Department of Public Health Sciences.
- Giddens, Anthony (2007) *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Gruber, James & Susan Fineran (2016) Sexual Harassment, Bullying, and School Outcomes for High School Girls and Boys. *Violence Against Women*, Vol. 22 (1): 112-133.
- Hill, Catherine & Holly Kears (2011) *Crossing the Line: Sexual Harassment at School*. Washington: American Association of University Women.

- Joyce, Hilary D (2015) School connectedness and student-teacher relationships: a comparison of sexual minority youths and their peers. *Children & Schools*, 37 (3): 185-192.
- Körner, Svante & Lars Wahlgren (2015) *Statistiska metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Larkin, June (1994) Walking through walls: The sexual harassment of high school girls. *Gender & Education*, 6 (3): 263.
- Leaper, Campbell & Christia Spears Brown (2008) Perceived experiences with sexism among adolescent girls. *Child Development*, 79 (3): 685-704.
- Levin, Claes (2008) Att undersöka >>det sociala<< - några ingångar. I: Anna Meeuwisse, Hans Swärd, Rosmari Eliasson-Lappalainen & Katarina Jacobsson (red.) *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Lykke, Nina (2009) *Genusforskning - en guide till feministisk teori, metodologi och skrift*. Stockholm: Liber.
- Mattsson, Tina (2010) *Intersektionalitet i socialt arbete - teori, reflektion och praxis*. Malmö: Gleerups.
- May, Tim (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Menckel, Ewa & Eva Witkowska (2002) *Allvar eller på skämt? En nationell undersökning av språkbruk och sexuella beteenden bland gymnasieelever*. Stockholm: Arbetslivsinstitutet
- Odén, Niklas & Josefin Grände (2007) *Var går gränsen?Handledning för temarbeten om integritet, sexuella trakasserier och sexualbrott*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Stiftelsen Friends (2015) *Friendsrapporten 2015*.
- Svedmark, Eva I. (2012) Att skydda individen från skada - en forskningsetisk balansakt. I: Hildur Kalman & Veronica Lövgren (red.) *Etiska dilemman - forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.
- Trost, Jan (2007) *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.

- Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.
[http://lincs.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf]. Hämtat 2016-03-09].
- SIRIS (Skolverkets internetbaserade resultat- och kvalitetsinformationssystem) (2016) *Elevstatistik* [http://siris.skolverket.se/siris/ris.elever_gr.rapport]. Hämtat 2016-05-12].
- Skolverket (2013) *Mer om frånvaro och ledighet*. [http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.179912!/Menu/article/attachment/Mer%20om%20Fr%C3%A5nvaro%20och%20ledighetRevPdf.pdf]. Hämtat 2016-05-16].
- Witkowska, Eva (2005) *Sexual harassment in schools - prevalence, structure and perceptions*. Stockholm: National Institute for Working Life.
- Öqvist, Anna (2009) *Skolvardagens genusdramaturgi - En studie av hur femininiteter och maskuliniteter görs i år 5 med ett särskilt fokus på benämningar som hora och kärring*. Luleå tekniska universitet: Luleå.

Bilaga 1: Mail om förfrågan

Ämne: Kandidatuppsats gällande era niondeklassare

Hej!

Vi heter Benedicte Artman och Nathalie Carlsson och studerar sjätte terminen på Socionomprogrammet i Lund. Just nu arbetar vi med vår kandidatuppsats som handlar om skolklimatet bland niondeklassare, gällande språkbruk och beteende elever emellan. För att utföra detta behöver vi er hjälp. Vi skulle gärna vilja komma till er skola och lämna ut enkäter till elever som går i nionde klass hos er, och skulle vara väldigt tacksamma om vi får göra det. I så fall kommer vi att komma in i klasserna, informera kort om enkäten och dela ut och samla in den innan vi åker igen, så respektive lärare behöver inte få något extra arbete med enkäterna utan bara låna ut lite av sin lektionstid. Själva ifyllandet av enkäten kommer bara ta några minuter för eleverna, då de ska kryssa i olika rutor och inte formulera några egna svar.

Självklart kommer det vara frivilligt för respektive elev att delta i studien, samt att avstå från att lämna in om man ångrar sig efter att man börjat fylla i. Gällande samtycke skriver Vetenskapsrådet att förälder/vårdnadshavare inte behöver tillfrågas när eleverna har fyllt 15 år, vilket innebär att vi inte kommer använda enkäter av de elever som händelsevis inte fyllt 15 år ännu.

Finns det någon möjlighet att vi kan få komma till er skola, och när skulle det i så fall passa? Vi skulle föredra slutet av vecka 15 eller början av vecka 16 (måndag till onsdag), och är flexibla gällande när på dagen det passar bäst.

Tacksamma för snabbt svar, och önskan om en trevlig dag!

Med vänliga hälsningar,

Benedicte Artman och Nathalie Carlsson

Bilaga 2: Enkäten med introduktionsbrev

Om enkäten

Denna enkät är en del av vår kandidatuppsats på Socionomprogrammet vid Lunds Universitet.

Vi studerar hur skolklimatet ser ut utifrån elevers språkbruk och beteenden mot varandra.

Ditt deltagande är frivilligt, och du skulle hjälpa oss mycket om du ville svara så uppriktigt som möjligt på frågorna. Markera det svar som bäst överensstämmer med vad du tycker, genom att sätta ett kryss i rutan för det svar du väljer. Kryssa endast i en ruta per fråga. Även om du börjat fylla i enkäten men sen inte vill lämna in den så är det okej då deltagandet ska vara frivilligt hela vägen. Enkäten är helt anonym vilket betyder att vi inte kommer veta vad just du svarat, och svaren kommer hanteras så att obehöriga inte kan ta del av dem eller veta vilka skolor vi varit på. Vi kommer använda svaren till att göra olika tabellsammanställningar och diagram som vi sen kommer analysera och skriva om i vår uppsats, och efter sommaren kommer den gå att läsa på Lund University Publications.

Tack för hjälpen!

Benedicte Artman & Nathalie Carlsson

Kryssa endast i en ruta per fråga.

1. Är du: Tjej Kille

2. Ålder: _____

3. Föräldrars / vårdnadshavares högst avslutade utbildning

Förälder/Vårdnadshavare 1:

Grundskola eller lägre utbildning

Gymnasieutbildning

Högskola/Universitet (*Ej enstaka kurs*)

Vet inte

Förälder/Vårdnadshavare 2:

Grundskola eller lägre utbildning

Gymnasieutbildning

Högskola/Universitet (*Ej enstaka kurs*)

Vet inte

4. I vilket land/länder är dina föräldrar födda? _____

I vilket land är du född? _____

5. "Det känns obehagligt när..."

Det känns obehagligt när någon jag har en nära relation till (t.ex. kompis/ pojkvän/ flickvän) **ger mig en kram utan förvarning** i skolan.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Det känns obehagligt när någon jag inte har en nära relation till **ger mig en kram utan förvarning** i skolan.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Det känns obehagligt när någon jag har en nära relation till **tar mig på låren eller rumpan** i skolan.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Det känns obehagligt när någon jag inte har en nära relation till **tar mig på låren eller rumpen** i skolan.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Det känns obehagligt när någon jag har en nära relation till **kommenterar min kropp eller mitt utseende** i skolan eller på internet.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Det känns obehagligt när någon jag inte har en nära relation till, **kommenterar min kropp eller mitt utseende** i skolan eller på internet.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Det känns obehagligt när någon jag har en nära relation till **säger ett skämt eller en kommentar med sexuellt innehåll** om mig i skolan eller på internet.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Det känns obehagligt när någon jag inte har en nära relation till **säger ett skämt eller en kommentar med sexuellt innehåll** om mig i skolan eller på internet.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

6. Det har hänt en eller flera gånger under högstadiet att jag eller någon annan har varit med om följande:

Någon jag/den har en nära relation till (t.ex. kompis/pojkvän/flickvän) har gett mig/annan en **kram utan förvarning** i skolan.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Någon jag/den inte har en nära relation till har gett mig/annan en **kram utan förvarning** i skolan.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Någon jag/den har en nära relation till har **tagit mig/annan på låret eller rumpan** i skolan.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Någon jag/den inte har en nära relation till har **tagit mig/annan på låret eller rumpan** i skolan.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Någon jag/den har en nära relation till har **kommenterat min/annans kropp eller utseende** i skolan eller på internet.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Någon jag/den inte har en nära relation till har **kommenterat min/annans kropp eller utseende** i skolan eller på internet.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Någon jag/den har en nära relation till har **sagt ett skämt eller en kommentar med sexuellt innehåll**, gällande mig/annan, i skolan eller på internet.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Någon jag/den inte har en nära relation till har **sagt ett skämt eller en kommentar med sexuellt innehåll**, gällande mig/annan, i skolan eller på internet.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

7. "Jag tycker det är okej att..."

Jag tycker det är okej att **utan förvarning krama** någon jag har en nära relation till (t.ex. kompis/pojkvän/flickvän) i skolan.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Jag tycker det är okej att **utan förvarning krama** någon jag inte har en nära relation till i skolan.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Jag tycker det är okej att **röra vid rumpan eller låren** på någon jag har en nära relation till i skolan.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Jag tycker det är okej att **röra vid rumpan eller låren** på någon jag inte har en nära relation till i skolan.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Jag tycker det är okej att **kommentera kroppen eller utseendet** på någon jag har en nära relation till i skolan.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Jag tycker det är okej att **kommentera kroppen eller utseendet** på någon jag inte har en nära relation till i skolan.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Vänd →

Jag tycker det är okej att **säga ett skämt eller en kommentar med sexuellt innehåll** om en person jag har en nära relation till, i skolan eller på internet.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Jag tycker det är okej att **säga ett skämt eller en kommentar med sexuellt innehåll** om en person jag inte har en nära relation till, i skolan eller på internet.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

8. Språkbruk

Det kan vara okej att använda ord som "hora" eller "bitch" eller "bög" när man tilltalar varandra.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Ord som "hora", "bitch", "bög" eller liknande, är det vanligt att jag säger eller hör andra säga i skolan.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Man kan få status i skolan genom att använda kränkande ord.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

Att kalla någon nedsättande ord på nätet är lika illa som att göra det ansikte mot ansikte.

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

9. Har du något du vill lägga till / något du tänker på eller saknar i enkäten?